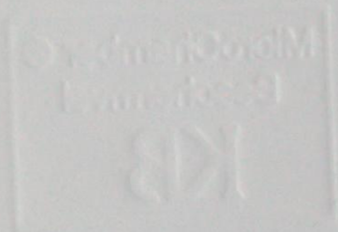

HET GASTHUYS DER
GEKKEN
Poëet.
Minnaar
Soldaat.

HET

GASTHUIS

DER

GEKKEN.

TOONEELSPEL.

Vertoond op de Amſterdamſche Schouwburg.

Te AMSTERDAM,

By d'Erfgen: van *J. Lescailje*, op de Vygendam, op de hoek van de Viſchpoort, 1688.

Met Privilegie.

KORTE INHOUD.

DE Min kleed Meliaan in mans gewaad, en maakt
Dat zy, en Palameed uit 's vaders dwang vertrekken;
Doch zyn door Roovers op de weg van een geraakt:
Hy vind haar onverwacht, in 't Gasthuis van de Gekken,
En veinst hem, om by haar te weezen, als ontzind;
Waar door hy 't geen hy zoekt, na vreemden toeval, vind.

J. LEMMERS.

COPYE
Van de
PRIVILEGIE.

DE Staten van Holland ende Westvriesland doen te weeten. Alzo Ons vertoond is by de tegenwoordige Regenten van de Schouwburg tot Amsterdam, Dat zy Supplianten zedert eenige Jaaren herwaarts met hunne goede vrinden hadden gemaakt en ten Tooneele gevoert verscheiden Werken, zo van Treurspeelen, Blyspeelen als Klugten, welke zy lieden nu geerne met den druk gemeen wilden maken: doch gemerkt dat deze Werken door het nadrukken van anderen, veel van hun luister, zo in Taal als Spelkonst zouden komen te verliezen, en alzo zy Supplianten hen beroofr zouden zien van hun byzondere oogwit om de Nederduitsche Taal en de Digtkonst voort te zetten, zo vonden zy hen genoodzaakt, om daar inne te voorzien, ende hen te keeren tot Ons, onderdanig verzoekende, dat Wy omme redenen voorsz. de Supplianten geliefden te verleenen Oktroy ofte Privilegie, omme alle hunne Werken reeds gemaakt, ende noch in 't ligt te brengen, den tyd van vyftien Jaaren alleen te mogen drukken en verkoopen of doen drukken en verkoopen, met verbod van alle anderen op zeekeren hooge peene daar toe by Ons te stellen, ende voorts in communi forma. Zo is 't dat Wy de Zake en 't Verzoek voorsz. overgemerkt hebbende, ende genegen wezende ter bede van de Supplianten, uit Onze regte wetenschap, Souveraine magt ende authoriteit dezelve Supplianten gekonzenteert, geakkordeert ende geoktroieert hebben, konzenteeren, akkordeeren ende oktroieeren misdezen, dat zy geduurende den tyd van vyftien eerst achter een volgende Jaaren de voorsz. Werken die reeds gedrukt zyn, ende die van tyd tot tyd door haar gemaakt ende in 't ligt gebragt zullen werden, binnen den voorsz. Onzen Lande alleen zullen mogen drukken, doen drukken, uitgeven en verkoopen. Verbiedende daarom allen ende eenen ygelyken dezelve Werken naar te drukken, ofte elders naargedrukt binnen den zelve Onzen Lande te brengen, uit te geven ofte te verkoopen, op de verbeurte van alle de naargedrukte, ingebragte ofte verkogte Exemplaaren, ende een boete van drie honderd guldens daar en boven te verbeuren, te appliceeren een darde part voor den Officier die de kalange doen zal, een darde part voor den Armen der Plaatze daar het kazus voorvallen zal, ende het resteerende darde part voor den Supplianten. Alles in dien verstande, dat wy de Supplianten met dezen Onzen Oktroije alleen willende

 gratifi-

gratificeren tot verhoedinge van haare schaade door het nadrukken van de voorsz. Werken, daar door in geenige deelen verstaan, den inhoude van dien te authorizeeren ofte te advoueeren, ende veel min de zelve onder Onze protektie ende beschserminge, eenig meerder kredit, aanzien oft reputatie te geven, nemaar de Supplianten in kas daar in yets onbehoorlyk zoude mogen influeeren, alle het zelve tot haren laste zullen gehouden wezen te verantwoorden; tot dien einde wel expressélyk begeerende, dat by aldien zy dezen Onzen Oktroije voor de zelve Werken zullen willen stellen daar van geene geabbrevieerde ofte gekontraheerde mentie zullen mogen maaken, nemaar gehouden zullen weezen het zelve Oktroy in 't geheel ende zonder eenige Omissie daar voor te drukken ofte te doen drukken, ende dat zy gehouden zullen zyn een exemplaar van alle de voorsz. Werken, gebonden ende wel gekonditioneert te brengen in de Bibliotheecq van Onze Univerziteit tot Leiden, ende daar van behoorlyk te doen blyken. Alles op pœne van het effekt van dien te verliezen. Ende ten einde de Supplianten dezen Onzen konzent en Oktroije mogen genieten als naar behooren: Lasten wy allen ende eenen ygelyken die 't aangaan mag, dat zy de Supplianten van den inhoude van dezen doen, laaten en gedogen, rustelyk en volkomentlyk genieten, en cesserende alle beletten ter kontrarie. Gedaan in den Haage onder Onzen grooten Zegele hier aan doen hangen den xix September in 't Jaar onzes Heeren en Zaligmakers duizent zes honderd vier en tachtig.

G. FAGEL.

Ter Ordonnantie van de Staaten

SIMON van BEAUMONT.

De tegenwoordige *Regenten* van de *Schouwburg*, hebben het recht der bovenstaande Privilegie, voor *het Gasthuis der Gekken*, vergund aan de Erfgenaamen van *J. Lescailje*.

In Amsterdam, den 4 Maert, 1688.

AAN

AAN
MOMUS.

IK twyffel niet of het zal yder een, die dit leeſt, vreemd voorkomen, dat Ik U tot beſchermer van dit Gaſthuis der Gekken heb durven aanſtellen, daar Ik nochtans behoorden geweeten te hebben, dat U gewoonelyke aard is alles te beriſpen, en te verachten, zo dat ik hier door een ſtoute daad bega. Maar terwyl Ik hier verſcheiden Gekken te voorſchyn breng, die elk naar hun aard ſpreeken, en zo buitenſpoorig in hun redenen zyn, dat zy by U, en veel anderen de naam van Gekken wel verdienen, ben Ik te ſtouter daar op, en verhoop zo veel van U te verwerven dat gy het met een goed oog zult aanzien, om het (hoewel tegen U gewoonten) van de laſter te bevryden, en dat gy zult zeggen (denkende op het oude Spreekwoord)

Ik moet met Gekken hebben geduld,
Zy weeten niet beter, zy hebben geen ſchuld.

My dan daar op vertrouwende dat Ik zulks van U zal erlangen, zal Ik t'eenemaal voldaan zyn, en my gelukkig achten, als ik, met al de waereld, zal moogen zeggen; Momus heeft gezweegen.

VERTOONERS.

CELIDAN, *vriend van Palamedes.*
PALAMEDES.
MELIANE, *Minnaares van Palamedes, in mans gewaad.*
ORONTES, *Broeder van Meliane, en Minnaar van Celia.*
CELIA, *Zuster van Palamedes.*
POLIDOOR.
ELIANTE, *Zuster van Polidoor.*
DORISE, *Nicht van Eliante.*
ORNALDO, *Valens Edelman, verliefd op Celia.*
CIPIER *van 't Gekke Gasthuis.*

Gekke:
- MUZIKANT.
- FILOSOOF.
- POEET.
- STERREKYKER.
- ALCHIMIST.
- PLEITER.

Dolle SOLDAAT.
SJACO, PEDRO — *Dienaars van de Sipier.*
PAGIE *van Orontes.*
PAGIE *van Orinaldo.*

Het Tooneel is in Valense.

HET

GASTHUIS der GEKKEN.

EERSTE BEDRYF.

EERSTE TOONEEL.

CELIDAN, PALAMEDES.

CELIDAN.

K merk aan uw gelaat, en uw ontsteld gemoed,
Dat gy zyt, door de vlugt, geraakt in tegenspoed:
Gy staat verzet, verstomd, en waand in uw gedachten,
Dat ik uw hartewee medoogend zal verzachten
Met myne dienst, en raad: maar, neen! denk dat ik weet,
Hoe gy my hebt misleid, geveinsde Palameed'.
Ik had myn schrander brein tot uwen dienst gesleepen,
Maar ben van u verleid door looze slimme greepen.
Gy schaakte Meliaan', en zonder my bekend
Te maaken uw vertrek; maar nu 't geluk zich wend,
En u de nek toekeerd, zoekt gy door my te ontkoomen
Het ongeluk, dat u dus hart komt tegenstroomen.
Maar, 't is al vruchteloos, uw klagten zyn maar wind:
'K vergaf 't u alles, zo gy my niet had verblind,
Met uw vermomd gelaat en vrindschap zonder meenen,
Myn toegenegen hart bleef 't zelfde als voorhenen,
Ja, 'k zou u als een vriend ontfangen, had ik maar
Geweeten in het minst uw vlugten, hoe, of waar.

PALAMEDES.

Zyt gy dus fel gekant, verbitterd, en te onvreden
Alleen om myn vertrek, zo dwingen my de reden
Dat ik u misverstand, en 't myne breng in 't licht,
'K was aan de liefde meêr, als aan uw gunst verpligt,
Dus sprak myn Meliaan'; ik ben, en blyf steeds de uwen:
Maar ach! myn Vader wil my aan een ander huuwen.
Zo wy dit niet ontgaan, zal ik gedwongen zien
Myn Trouwdag, 'k weet geen raad, ten zy wy hem ontvliên.
Door deze reden heb ik kort beraad genomen,

En

En ben haar Vaders dwang door 't vlugten voorgekoomen:
De liefde trad ons voor, wy volgden onvertzaagd,
En hebben op 't geluk deez' losse reis gewaagd:
Wy zaagen op 't begin, dat ons met lieffelyke oogen
Scheen toe te lachchen, maar wy vonden ons bedroogen.

CELIDAN.

In wat voor ongeluk vervield gy naar deez' daad?
Ik bid u dat gy 't zegt, licht help ik u door raad.

PALAMEDES.

Daar is voor my geen raad, helaas! ik ben vol vreezen,
De kwelling dien ik draag, en kund gy niet geneezen:
In deze tegenspoed zo schaam ik my, wanneer
Myn blooheid my verwyt, dat ik myn roem en eer
Door onvoorzichtigheid zo klakloos heb versmeeten.
Zenore, oude man, is 't u alreê vergeeten,
Die haar zo trouw, zo teêr! van jongs op hebt bewaard,
Raakt u dit niet aan 't hart, en zyt gy gantsch ontaard,
Dat gy my niet vervolgd, terwyl ik ben te vinden
Hier in Valense? kom, ik zal my laaten binden
In banden naar uw wil, deez' bange ziel verlangd,
Dat dit misdaadig lyf gerechte straf ontfangt,
Gelyk het heeft verdiend. O Vader! wil bewyzen
Uw pligt, op dat men u door lafheid niet mispryzen,
En houd veel schuldiger als die haar heeft geschaakt.

CELIDAN.

Ik wenschte dat ik wist waar over dat gy maakt
Dit jammerlyk gebaar?

PALAMEDES.

'T verhaal zal u doen gruuwen,
En myn voorgaande smart verdubb'len, en vernieuwen.
Na dat wy, naar ons wensch, Toledo zyn ontgaan,
Om veiliger te zyn, trok zy mans kleed'ren aan,
En veinsde haar myn knecht: maar deze veinzerijen
Verschaften weinig nut; wy raakten voort in lijen.
Ons raaden was ten eind, en onze list verdween;
Toen was 't dat alle ramp en ongeluk verscheen.
Wy kwaamen by 't gebergte, om minnelyk met lusten
In 't aangenaame groen ons matte leên te rusten;
Maar 't wierd ons niet gegund; wy wierden voort verrast
Van felle moordenaars, en vinnig aangetast.
Myn Meliaan vloog op, ontsteld, en zeer verleegen,

Doch

Doch heeft haar ſtout geweerd ; maar is op 't laatſt' gezeegen
Door vrouwelyke flaauwt'. wy wierden voortgerukt,
Geſleept, van een geſcheurd. zie wat ons hier gelukt,
Riep een der ſchelmen, dit 's een vrouw in manne kleêren.
Toen wierd dit lam bezet van deze wreede beeren.
Ik ſtond geboeid als dood, zy riep, beſturven; ach!
Beminde Palameed'! de hoofdman, die dit zag,
En hoorde, ſprak verwoed, deez' twee die moet men ſcheiden;
Dit is een vrouw bekwaam om mannen te verleiden.
Men breng haar voort van hier, en hem het hart doorſtoot:
Straks wierd zy weg gevoerd. ik haakte na de dood,
Terwyl ik moeſt myn lief, myn Meliaane derven:
Maar, ach! de Goden die miſgunde my het ſterven.

CELIDAN.

Wie heeft u van de dood bevryd, en vry gemaakt?

PALAMEDES.

'K ben tegens wil en dank uit haar geweld geraakt.
Wanneer ik my, geboeid, vond overheerd, geſlagen,
Van deze ſchelmen, die my dreigden met veel plagen,
Zo ſprak ik onvertzaagd; wat mart gy, breng my voort
Om 't leeven; 'k weet gy leefd, en groeit in menſchenmoord.
Kom, breng my om den hals, zo mis ik de gedachten
Van Meliaane, en hoor van oneer, of verkrachten,
Het geen haar kuiſche ziel zal werden aangedaan:
Verhoor myn bede, ei! kom, en ſla uw' handen aan
Het moordgeweer, dat ik in 't kort de geeſt mag braaken.
Ik kreeg tot antwoord, wil deez' malle reden ſtaaken;
Gy zult noch kort genoeg geraaken uit uw tyd.
Men bond my aan een boom; toen wierd myn ziel verblyd,
En dacht nu naakt het eind: maar deze ſchelmen lachten,
En tot myn ſmaad en ſmart verſcheide pyn bedachten.
Zy woelden met een koord myn beenen ſtyf aan een.
Toen zyn zy weg gegaan, en lieten my alleen.
Een wonder toeval bragt my uit deez' felle koorden:
Daar kwaamen ruiters die dit roovers neſt verſtoorden,
Waar door ik wierd verloſt, en tegens wil ontboeid;
Ontbonden, zeeg ik neêr, verflaauwd, verkoud, vermoeid,
Men bragt my daar ik wierd gekoeſterd, om te raaken
Weêr tot my zelven. ach! 't gedacht my ziek kan maaken!
'K heb zedert ooſt en weſt, in 't zuiden, en in 't noord
Gereiſd, gezogt, gevraagd, maar nergens niet gehoord,

Waar

Waar dat myn Meliaan vervoerd is, of gebleeven,
Of zy is omgebragt, dan of zy is in 't leeven.
Helaas! myn hart dat ſcheurd, myn ziel van rouwe ſlyt.

CELIDAN.

Ei! matig uwe rouw, 'k hoop dat gy door de tyd
Uw lief noch vinden zult, die gy nu acht verlooren.
Verban uw ongeduld, en wil na reden hooren,
Want al dit klaagen maakt uw geeſt maar ongeruſt.
Steld droefheid aan een zy, en luſtig u verluſt.
Gy komt hier wel te pas, om u wat te vermaaken
In 't Gekke Gaſthuis 't geen vervuld is met veel ſnaaken.
'T is wonderlyk te zien de grillen die elk pleegt.
Zo gy hun zwaarigheid met een ryp oordeel weegt,
Ik twyffel niet, of 't zal uw zwaarigheid doen wyken.

PALAMEDES.

Myn zwaarigheid, helaas! is niet te vergelyken
By malle zwaarigheid, 't ſchort hen alleen in 't hoofd,
En deze ziel is hoop, vermaak, en trooſt ontroofd.

CELIDAN.

Men kan zyn eige laſt verlichten door 't verzwaaren
Van 't leet eens anders.

PALAMEDES.

Ach! myn geeſt kan niet bedaaren.
Myn onheil is te groot.

CELIDAN.

Ei! volg myn zin en raad.

PALAMEDES.

Ik ben uw dienaar, en ik ga waar dat gy gaat.

TWEDE TOONEEL.

Gekke MUZIKANT, *Speelende en Zingende.*

1.

HOor na myn lieffelyke keel. . . . *bis.*
Waar meê ik zoete deuntjens kweel,
Vermengd met klank van ſnaaren;
Ik tem gezwind, de dolle wind
En ook de woeſte baaren.

2.

Ik geef beweegen aan het kruid. . . . *bis.*
Elk diertjen haakt naar myn geluid;

En

En komen my omringen
Wanneer ik maar ſtel ſtem, en ſnaar
Tot ſpeelen, en tot zingen.

Hy ſpreekt voort.

Steld Nimfjens u geruſt, lacht vrolyk, ſtort geen traanen;
Myn ſpel, en zoet gezang komt u tot vreugd vermaanen.
'K heb nieuwe deuntjens voor u in myn droom geleerd:
Komt, geitjes, ſchaapjes, ſpringt; geen wolf u nu meêr deerd.
Myn vingers, en myn ſtem, zonder hun aan te raaken,
Die zullen ze gedweê, en zonder wreedheid maaken.
Yskoude waat'ren, die verwarmd zyt door myn lied,
Verlaat uw treurigheên, en maakt geen meêr verdriet,
Noch droefheid, om dat gy een Orpheus hebt verlooren;
Hier is een ander in zyn plaats voor u gebooren.
De ſtroomgodinnen doe 'k weêr branden in den kil
Van 't koudſte water, en voldoê haar zin en wil.
Komt boſch, en veldgodin wilt deze zangen eeren,
Die dooden in het graf doet om en wederkeeren;
Schort op uw klederen, en volgt my ruſtig na;
Want al 't geen dat ik doe is zonder wederga.

Zingt weder.

Vlecht voor myn lief een roozekrans,
En danſt een lange rondedans,
Met uw gepronkte reijen:
Strooit bloem en kruid,
Als ik myn bruid
Uit Plutoos ryk zal leijen.

DARDE TOONEEL.

PALAMEDES, CELIDAN, FILOSOOF.

PALAMEDES.

Ei! luiſter, Celidan, wie of hem dus laat hooren?

CELIDAN.

Het ſchynt een muzikant.

FILOSOOF.

Die gek is zot gebooren.

PALAMEDES.

Zyn ſtem, en ſnaarenſpel zyn van geen gekken toon.

PHILOSOOF.

'T is wildzang 't geen hy zingt, wy zyn deez' nar gewoon.

Hy

Hy noemt zich zelf Orphé, en waant dat hy de ſteenen
Doet lieven; ja verdwaald zo in zyn doen en meenen,
Dat hy hem inbeeld, dat hy 't water ſtil doet ſtaan,
Wanneer hy ſpeeld, of zingt, ja dat de boomen gaan.
Hy ſteekt uitmuntend uit in alle gekkernijen.
Hy zeid, dit is de hel, daar hy hoopt uit te leijen
Zyn lief Euridice, die hem ontſtoolen is;
En wat men praat, of niet, hy zeid hy weet het wis.
Hy is zo ver vervoerd, door liefdens beuzelingen,
Dat hy haar uit dit huis wil hebben door zyn zingen.

PALAMEDES.

'T is wonder, evenwel daar ſteekt iets geeſtigs in.

PHILOSOOF.

Men hoorden aan te zien zo'n zinnelooze zin
Met rouw en hartenleed, als of men kwam te kyken
In de opgedolven aard een hoop verrotte lyken.
Maar 't is of 't aardſch geſlacht met 's hemels ſchepzel ſpot;
Deez' ziekte men belacht, men houdze hier voor zot.
Men komt dit huis gelyk een ſchouwburg hier beſchouwen,
Waar dat men kluchten ſpeeld; maar is hy niet te houwen
Voor zot, en over dwaas, die met hehaagen ziet,
Dat daar een ſchoone ſtar van zyne plaats verſchiet?
Of dat'er tempels zyn geſtort het onderſt' boven;
En ziet met vreugden aan geſloopte konings hoven?
Of koſt'lyk kriſtalyn gebrooken, en geſchend?
Die hem hier in verblyd zich zelve niet wel kend;
En is veel zotter als de zotten die bewoonen
Dit malle huis: ja, heer, hy is niet te verſchoonen,
Die lacht met beelden na de goden afgebeeld,
Of ſchilderijen daar natuur door konſt in ſpeeld.

PALAMEDES.

Maar die door eige waan en miſſlag deze plaagen
Los laaden op hun hals, en zyn niet te beklaagen,
Maar waardig uitgelacht.

PHILOSOOF.

Maar, heer, ik bid u, weet,
Het zyn hartstochten, die de ziel rondom bekleed
Met vreemde dingen, die hem in de harſens ſpeelen,
Gelyk de bitze nyd, en yd'le twiſtkraakeelen,
Van liefde, hoop, en vrees, en woeſte raazerny,
Al oorzaaken, bekwaam om deez' melankoly

Te voeden; deze ziekt' kan de allerwyste geeven,
Dat hy, gelyk een gek, verminderd ſtaat en leeven.
Dan treed hy midden in de diepe raad der goôn,
En wend gewoontens aan, die hy niet is gewoon.
Wy hebben hier een zot, dat is een ſtarrekyker,
Die heeft geen wedergâ, hy meent daar is geen ryker,
Noch geen zo hoog als hy; hy zeid hy is de zon;
En dat en kan niet zyn, alzo ik hem niet kon
Toen ik de waereld ſchiep; deez' nar moet voor my zwichten;
Ik heb hem niet gemaakt om 't aardryk te verlichten.

PALAMEDES.

O! wonder, deze man verdwaald in zyn verſtand;

CELIDAN.

Hy lykt veel gekker, dan de gekke muzikant.

PHILOSOOF.

Ja, 'k heb de hemelen geſchaapen, en doen blaaken
Het allereerſte licht; de hoofdſtoffen die braaken
Van hunnen eerſten klomp, en ſcheiden door myn kracht:
'K heb weêr hun vyandſchap tot ruſt en vreê gebragt.
Ik ſteldenze van een, en gafze elk bezonder
Een plaats, 'k heb 't vuur gebragt veel hooger als de donder,
En maakte dat de lucht tot op het water hing;
En 't water wederom tot boven de aarde ging.
Al wat'er gaat, of vliegt, of zwemt bragt ik te vooren.
Dus, ſterffelyke, komt, wil na uw ſchepper hooren,
Tot ſpyt van Epikuur, en Ariſtoteles,
Van Plato, Demokriet, Zeno, Diogenes;
My word alleenig de eer van de Natuur gegeeven,
Dat ik hun ſchepper ben; zy hebben zot geſchreeven;
En al het aardſche volk vervoerd door yd'le kunſt:
De wyſte zoekt alleen myn wysheid en myn gunſt.
Zo dat de waereld moet myn lof gedwongen zingen.

Philoſoof binnen.

VIERDE TOONEEL.

CELIDAN, PALAMEDES.

PALAMEDES.

IK voel verandering door de veranderingen
Die ik in hem beſpeur; hoe wys ſcheen deze gek:
Doch het zyn buijen van het gekkelyk gebrek,

Waar meê hy word geplaagd. toen ik hem eerst aanschouwde,
Zag ik hem aan voor een die men dit huis vertrouwde,
En dat hy meester was over dit malle rot;
Maar ik heb misgezien, 't is een drie dubb'le zot.

CELIDAN.

De wyste wierden wel met zulk een nar bedroogen,
Gelyk hy in 't begin verscheen hier voor onze oogen.
Kom, gaan wy, om te zien een ander slag en zoort.

MELIANE *roept van binnen.*

Gryp moed, myn Palameed', uw klagten zyn verhoord.
De goden zyn u meê, uw ramp en pyn zal smooren:
Gy zult uw Meliaane omhelzen als te vooren.

PALAMEDES.

O hemel! wat is dit? verlies ik myn verstand?
Dit 's een gemaakte stem.

CELIDAN.

Gaan wy wat aan een kant.
'T nieuwsgierig oog verlangd te zien wat dit zal weezen.

PALAMEDES.

Zal ik myn Meliaan' weêr zien gelyk voor dezen?
Hoe! spreeken gekken ook orakelen? dit 's vreemd.
'T geleek haar zoete spraak; wie dat gy zyt, beneemt
Van my deez' twyffeling; wilt myn begeerte stillen,
En spreek noch eenmaal, spreek; ei! spreek om mynent willen.

VYFDE TOONEEL.

CELIDAN, PALAMEDES, MELIANE, *in mans gewaad.*

PALAMEDES.

WAt zie ik, Celidan? wat straald in myn gezigt?
Myne oogen schemeren door 't blaaken van dit licht.
Ik zie myn Meliaan', hoe zal ik my betoomen?
De vreugd my overheerd.

CELIDAN.

Zy staat als opgenoomen.

PALAMEDES.

Ik ga, en spreek haar aan.

CELIDAN.

Uw bly gemoed betemd,
Op dat de vrolykheid uw harte niet beklemd.

PA-

PALAMEDES.

Myn lief, myn trooſt, myn hart.

MELIANE.

Sta af van my, gy wreede.

Vlucht voor myn gram gemoed.

PALAMEDES.

Vrind, Celidan, myn leden

Ontroeren door haar ſtem, zy bulderd als een man:

Is zy 't ook?

CELIDAN.

Ja, zy is 't.

PALAMEDES.

Wat zekerheid daar van?

CELIDAN.

Ik zweer u dat zy 't is.

PALAMEDES.

Myn lief.

MELIANE.

Kom my niet nader.

'K ben nimmermeer geweeſt het lief van een verraader;

Vervloekte moordenaar, uw handen zyn rondom

Noch verſch bebloed van myn vermoorde bruidegom,

Die gy zo gruwelyk door moordluſt bragt om 't leeven.

Nu komt gy onvertzaagd, en denkt 't is u vergeeven.

PALAMEDES.

Myn engel, ach! de goôn.....

MELIANE.

Vrees vry hun blikſem ſtraal.

CELIDAN.

Uw Palamedes leefd.

MELIANE, *werpende haar ter aarde.*

O dol, en zot verhaal!

'K zie de zoldaten om 't vermoorde lichchaam woeden.

Hier leid hy voor my dood: zie hoe zyn wonden bloeden.

Hy ſpreekt, noch roerd hem niet; ô bronaâr van myn min!

En 's hemels proefſtuk! ach! is hier geen aazem in?

Hoe! zyn de goden meê het ſterven dan deelachtig?

O neen! hy leefd, of ik leef niet; dat is waarachtig.

Wy zyn van eeuwigheid in een vereend geweeſt,

Een hart, een lichchaam, een begeerte, en een geeſt;

Die u dit ſtal, heeft my dat zelfden ook ontſtoolen.

PALAMEDES.

Haar harzens zyn geraakt, haar zinnen zyn aan 't doolen,
Door het vertrouwen dat ik dood ben, en vermoord.

MELIANE.

Hoe! zyt gy ſtom en doof, en word ik niet verhoord?
Kan nu myn naare galm niet dringen door uw ooren.
Of ſpreek ik met een blok in plaats van myn verkooren,
En lieven Bruidegom? helaas! myn heete mond
En kan zyn koude mond niet warmen; ach! dit wond
My diep in 't bange hart. myn Leidſtar is verdweenen,
Hier over wil myn ziel met uwe ziel vereenen.
Bewoon, getrouwe ziel, deez' plaats dien ik u geef,
Op dat, zo dra ik ſterf myn bruidegom weêr leef.

Valt in flaauwte.

PALAMEDES.

Helaas! de felle dood haar' leden komt bedekken;
Haare oogen ſtaan verdraaid; ik zie haar kleur vertrekken.
De minnevlam verzengd haar jong gepynigd hart;
Ja tot de laatſte ſnik blyft zy in min verward.

CELIDAN.

Vrind, Palamedes hoopt.

PALAMEDES.

Helaas! wat zoude ik hoopen?
Myn Meliane is dood!

CELIDAN.

Haar' leden zyn doorkroopen
Van ſchrik, en bange flaauwt'; ſpreek haar vry aan, zy leefd.

PALAMEDES.

Indien uw zuiv're ziel noch niet ten hemel zweefd,
Zo bid ik, hoor en zie hoe dat gy zyt bedrogen;
Uw Palamedes leefd, en ſtaat hier voor uwe oogen,
Van treuren afgemat, om u, roemwaarde vrouw,
En dacht toen hy u zag, hy 't eind zag van zyn rouw.
Rys op, myn Meliaan', rys op myn Meliane.

MELIANE.

O hemel! wat ik zie? is myn gezigt vol traanen?
Of is het ſpookery 't geen voor myne oogen vliegt?
Verſchoon my, ſchoone ſchim, zo gy my niet bedriegt;
En ik kan ſterven, 'k zweer ik zal het ſterven kiezen.
Wel hoe, 't is in myn magt; ik wil myn lyf verliezen,
Om u te volgen met myn geeſt, als Celidan.

PA-

PALAMEDES.
Zy noemt u, dat gaat wel, ei! ga, en ſpreek haar an.
CELIDAN.
Bedaar, ontroerde vrouw, wy beiden zyn in 't leeven,
En koomen tot uw heil. 't zwaar bloed ſchynt wat verdreeven.
'K zie in haar doods gezigt een leevendiger vlam.
PALAMEDES.
Ach! of haar loſſe zin tot vaſte kennis kwam.
Het ſchynt dat zy bedaard; ô bange ziel! laat vaaren
Dit dol gebaar, en wilt om mynent wil bedaaren.
Ei! ſterf niet om zyn dood, die leevendig u raakt:
Verhoor my, ſchoone vrouw, geen dooden zyn beſpraakt,
Noch hebben geen gevoel: ei! laat deez' dolheid vaaren,
En wilt, ô ſchoone vrou! om mynent wil bedaaren.
MELIANE.
Ik voel myn mijmering een weinig over gaan.
'K weet die ten graave daald nooit weder op kan ſtaan,
Maar eeuwig ruſten moet. myn Palamedes raakten
Door moordenaars om hals. De magt der goden maakten
Nooit dooden levend; en al evenwel gy zyt
Myn eige Palameed', wie heeft u toch bevryd
Van dat barbaariſch volk, en wreede moordenaaren?
PALAMEDES.
Ik weet niet wie van tweên myn grootſte vyand waaren,
Myn kloeke en dapp're moed, of hun hartnekkig hart:
'T was tegens wil en dank dat ik van ruiters werd
Verloſt; die voor een dood my duizend deeden ſterven.
CELIDAN.
Laat ik noch eens, mevrouw, zo veel gehoor verwerven
Dat ik door reden breng ten einden uw geklag.
MELIANE.
Onnodig, 'k zie myn trooſt, myn Palamedes, ach!
Wat aangenaam gezigt, myn ziel, myn welbeminde!
PALAMEDES.
Myn engel, dacht ik u in deze plaats te vinden!
MELIANE.
De droefheid my begeeft, ik voel dat vrolykheid
In 't midden van myn ziel vernoegde luſt bereid.
Om in dit flaauwe hart te planten nieuwe krachten;
Uwe oogen breidelen myn hollende gedachten.
Het geen myn geeſt verloor op de oever van de dood

Verkryg ik weêr door u, myn trouwe mingenoot.
Ik sterf, indien gy sterft, ik leef zo gy blyft leeven.

PALAMEDES.

Getrouwe Celidan, 'k voel dat ik word geheeven
Uit droefheids jammerpoel in de allerhoogste vreugd.

MELIANE.

Geen ondeugd brak myn min, 'k bleef by de kuische deugd.

PALAMEDES.

Hoe zyt gy vry geraakt?

MELIANE.

Als 't volk was weêr gekoomen,
En ik u niet vernam, toen dacht ik, ach! genoomen
Is hem het leeven: 'k viel terstond ter aarden neêr,
Heel weereloos, en stom; doch eind'lyk kwam ik weêr
Wat tot my zelf, wanneer ik meende dat zy voerden
My by uw doode lyf; myn zinnen straks ontroerden,
En raakten overhoop; dus ik als zinn'loos liep
Met ysselyk misbaar, en Palamedes riep.
Doch eind'lyk bragt de tyd aan ons veranderingen:
Daar kwaamen ruiters deze moordenaars bespringen;
Waar door zy onverwacht geraakten op de vlucht:
De hoofdman bergde my; 'k bad zinloos met gezucht,
Dat hy zyn wreedheid doch op my wat wou verzachten.
Hy zag myn dolheid aan; waar door dat zy my bragten
Hier in dit Gasthuis, daar uw lief gezigt weêr doet
Dat ik op nieuws herleef, bezadigd van gemoed.

PALAMEDES.

My dunkt ik hoor gerucht. wy gaan, wilt u versteeken,
In uw gewoone plaats tot wy u weder spreeken.
Wy stellen voort in 't werk een aanslag, op dat gy
Bekwaam hier uit geraakt.

MELIANE.

'Ei, kom my voort weêr by.

Einde van het eerste Bedryf.

TWE-

TWEDE BEDRYF.

EERSTE TOONEEL.

CELIDAN, PALAMEDES.

CELIDAN.

WAt zegt gy, Palameed', woud gy de gek gaan maaken?
Wat hebt gy daar meê voor?

PALAMEDES.

Om by myn lief te raaken
In 't Gekkengasthuis; door deez' middel kan ik stil
Haar brengen uit dit huis naar myne lust en wil.

CELIDAN.

Dit is de meening niet: men diend voor eerst te weeten
Van die dit huis regeerd, hoe lang zy heeft gezeeten,
Om haar met kleinder moeit' te vorderen daar uit.

PALAMEDES.

Maar ik ken niemand in Valense.

CELIDAN.

'K hoor geluid.
Wat onweêr daagt hier op?

TWEEDE TOONEEL.

PALAMEDES, CELIDAN, ORONTES, *vervolgd van eenige Soldaaten.*

ORONTES.

'K zal vechtend my verweeren,
Zo lang ik adem voel.

PALAMEDES.

Dit onrecht moet men keeren,
Deez' vriend geschied geweld.

CELIDAN.

Laat ons hem biên de hand.

ORONTES.

O schelmen! wykt gy nu? blyf staan, blyf staan, houd stand.
Gy heeren, deze deugd kan ik u niet beloonen,
Als met een dankbaar hart, gelyk ik steeds zal toonen.

PALAMEDES.

Myn heer, de bystand die gy nu van ons geniet

Is vrindschap, liefde, en pligt, die onbekend geschied.
Ik wenschte u onze dienst noch meerder was gebleeken.
Maar, heer, waar uit was doch deez' heftigheid ontsteeken?

ORONTES.

Het schynt ik ben vervolgd van hen uit dolle wraak.
Zo 't, heeren, u geliefd, ik zal in 't kort myn zaak
Verhaalen, en hoe vreemd ik herwaards ben gekoomen.
Een droevig ongeval myn glory heeft ontnoomen;
Waarom ik zwerven moet, van alle troost ontbloot.

PALAMEDES.

'T ontlast een zwaar gemoed wanneer 't ontdekt zyn nood.
Dus meld ons wat u deerd.

ORONTES.

Zo luisterd na myn reden.
Ik ben een edelman gebooren in Tolede,
Orontes is myn naam; door lust ik onderstond,
Om door te reizen het geheele waerelds rond.
Nieuwsgierigheid my deed op alles naerstig letten,
Op ieder land haar doen, haar godsdienst, en haar wetten.
'K vond elk byzonder: ik zag Moor, en Arabier,
Chinees, Caldeën, en Turk, hun leeven en manier.
Door 't uitgestaan gevaar ik 't verder reizen staakten,
En ook om dat ik weêr na myn geboort'plaats haakten.
'K kwam te Toledo, om myn vader wederom
Te vinden als voorheen; maar, ach! bedroefd, en stom
Vond ik dien ouden man, dor, uitgeteerd van treuren;
'T hart scheen my in het lyf, toen ik dit zag, te scheuren.
Ten laatsten borst hy uit, zoon, sta uw vader by;
Ik ben in rouw geraakt door list en schelmery.
Weest overwellekom, uw komst die is gezegend:
'K ben van een vremdeling met hoon en smaad bejegend:
Door Palamedes is uw zuster my ontschaakt;
Ga zoek hem te Madrid, alwaar hy woont; maar maakt
Dat gy niet wederkeerd voor 't schelmstuk is gewrooken.

PALAMEDES.

„ O goden!

CELIDAN.

„ 'T schynt een droom.

ORONTES.

Door flaauwte en rouw belooken
Deze oude en zwakke man zyne oogen; hy zeeg neêr

Ter aarde roereloos. medogentheid, myn heer,
Bragt in myn hart en ziel, om vader te behaagen,
Een moed, om voort zyn hart te ontlaſten van dit klaagen.
Ik griefde in myne ziel een haat op Palameed',
Schoon ik hem niet en kon; want dat geleede leed
Ontſtak myn moed in toorn; ik gaf myn zinnen over
Aan dolle gramſchap, om deze eerelooze roover
Op te off'ren door het ſtaal aan de onverzoenb're wraak,
En trok voort naar Madrid, om 't eind van deze zaak
Te ſlegten, met een hoop dat ik hem daar zou vinden.

PALAMEDES.

Wat komt my voor!

CELIDAN.

Ei! tragt u zelven in te binden.

ORONTES.

De min heeft midlerwyl in my iets vreemts volbragt;
Myn haat wierd kragteloos, en myne wraak verzagt;
Zo haaſt als ik in 't huis van Palamedes raakte,
Ik zag zyn zuſter daar, die my het harte blaakte,
Door 't minvlammend ligt dat uit haare oogen ſcheen,
Voort wierd myn toorn geſtilt, en al myn haat verdween.
Ik poogde aanſtonds haar tot myn liefde te beweegen,
Ik vleide, en ſmeekte, en toonde hoe ik haar was geneegen.

PALAMEDES.

„ Zou hy myn zwager zyn?

CELIDAN.

„ Zwyg ſtil, en hoor het end.

ORONTES.

Ik maakte haar myn naam, en adeldom bekend,
En dat ik daar verſcheen alleen om harent willen;
Dus bad ik, ſchoone maagd, wil myn begeerte ſtillen,
Verhoor myn ſmeeken, 'k ben door liefde hier gejaagd
Naar uw' volmaakte ziel; dies, gadelooze maagd,
Geef u met my op reis, ik zal u veilig leiden
Naar Vrankryk, om na luſt te leeven met ons beiden.
Hier over heb ik ſtil geoeffend myn verſtand,
Om in dit zoet begin te vord'ren; eer de brand
Van onze min vervloog, zocht ik in alle deelen,
Met haar het zelfde ſpel van Palameed' te ſpeelen.
Ik ſmeekte nacht en dag om 't lieflyk woord van Ja:
Zy gaf het; met een woord, ik ſchaakte Celia.

PALAMEDES.

„ Geschaakt! dat diend gestraft.

CELIDAN.

„ Denk eerst om Meliane.

ORONTES.

Wy vlugten over zee, en landen te Rouane,
Daar wy een lange wyl ons hielden, maar te kort
Wierd onze vreugd gestoord, en plotzig neêrgestort.
Een jonge Fransman wierd in geile min ontsteeken,
En volgde haar met list; ze ontdekte my zyn treeken:
'T bloed kookte my in 't lyf, 't was of het hart my brak',
Des ruste ik niet voor ik zyn onkuisch hart doorstak.
Ik melde Celia hoe dat ik had doorreegen
De minnaar die met haar zocht valsche min te pleegen;
Ik vlucht, daar is geen tyd, dat gy kund met my gaan;
Ik moet zo met'er vaard hier in der yl van daan,
En zal met ongeduld u tot Valence wachten.

PALAMEDES.

„ Myn zwygen duurd te lang.

CELIDAN.

„ Bedwing uw kwâ gedachten,
„ En denk ook aan uw schuld.

PALAMEDES.

„ Dat hem de donder schend.
„ Myn zuster liet hy daar alleen, vreemd, onbekend!
„ Ik moet hem naderen. Myn heer, dat u gemoeten
Dien Palameed', zoud gy uw wraaklust aan hem boeten?

ORONTES.

'T kon zyn als ik hem sprak, en kende, dat het bloed
Uit haat, verandering verwekte in myn gemoed.

CELIDAN.

Myns oordeels, heer, naar ik verstaan heb uit uw spreeken,
Hebt gy geen reden u aan Palameed' te wreeken;
Hy mist zyn zuster, zo als gy uw zuster mist;
Dat is hem strafs genoeg; list is betaald met list.
De liefde bond deez' band, nu hoorde gy te minnen
De vreede, om zo de twist te bannen uit uw zinnen.

PALAMEDES.

Die zelver straf verdiend, en and're straft, dat 's kwaad.

ORONTES.

'T is onrecht, als men straft uit haat of eigenbaat.

Doch

Doch ſtaaken wy deez' reên; ik ben beluſt te hooren
Uw naam, uw ſtaat, en 't land waar in gy zyt gebooren.

PALAMEDES.

„ Ach! Celidan, wat raad? hy vraagt myn naam en land.

CELIDAN.

„ Bedenk een vreemde naam.

PALAMEDES.

Myn naam is Celimand.
Ik ben een Italjaan gebooren te Florencen,
En hoop myn ramp en rouw te laaten in Valenſen.
'K zoek hier de raad en gunſt van een aanzienlyk heer,
Waar door ik weêr verhef myn neêrgeſlaagen eer.

ORONTES.

Is aan een man van ſtaat voor u zo veel geleegen,
Zo zie ik uwe hoop van daag in top geſteegen.
Den ridder Polidoor is my een zeer trouw vrind,
En die heeft in deez' ſtad gezag, en groot bewind.
'K ben zeker dat ik zal zyn gunſt voor u verwerven.
Ik offer u myn dienſt in leeven en in ſterven.
Kom, gaan wy naar hem toe; ik weet dat hy u zal
Huisveſten, en daar by behoên voor ongeval.
Gy zult zo wellekom, en lief, als ik daar weezen.

PALAMEDES.

'K moet, om myn eer en heil, verbannen ſchaamte en vreezen,
En volgen op uw woord, daar gy my voor zult gaan.

CELIDAN *ſtil tegens Palamedes.*

Dit komt zeer wel voor ons.

ORONTES *tegen zyn knecht.*

Za, jongen, klop eens aan.

TWEDE TOONEEL.

ORONTES, PALAMEDES, CELIDAN, POLIDOOR, ELIANTE, DORIZE, *Pagie van Orontes.*

POLIDOOR.

Zyt welkom, waarde vrind, met vreugd wy u ontfangen;
Gy deed my dag op dag naar uwe komſt verlangen.

ELIANTE.

Orontes, welkom zyt.

ORONTES.

Heb dank, roemwaarde vrouw.

Myn heer, met uw verlof, laat ik aan u de trouw
Van deez' twee vrinden, die zy aanstonds my betoonden. ...

PALAMEDES.
Ik wenschte, heer Oront', dat gy ons des verschoonden;
Want, 't geen 'er is geschied, was pligt.

POLIDOOR.
Myn heer, ga voort.

ORONTES.
My kwaamen, zo als ik in stad kwam, straks aan boord
Drie schelmen, die met kragt my zochten te vermoorden,
Zy, die by toeval het gerucht der degens hoorden,
Verleenden my hun' hulp, en hebben my ontzet;
En door hun kloekheid van een wisse dood gered.
Zy zyn hier vremd in stad; ik bid, heer, wilt verschoonen
Dat ik haar mede breng.

POLIDOOR.
Ik zal aan haar betoonen
Al wat myn magt vermag; zy zyn my wellekoom.

CELIDAN en PALAMEDES.
Wy danken u, myn heer.

CELIDAN *stil tegens Palamedes.*
Nu zyn wy buiten schroom.

ELIANTE *tegens Dorize.*
„ Wat schoonder jongeling!

DORIZE.
„ Myn nicht, ik zag myn dagen
„ Nooit schoonder manspersoon.

ELIANTE.
„ Ik moet aan hem eens vraagen
Na zyn geboorteplaats. myn heer, met uw verlof;
Ik heb aan u een vraag, neemt 't my niet kwaalyk of.
Gy zyt hier vremd, na 'k hoor; ik wenschte graag te weeten
Uw vaderland en naam.

PALAMEDES.
'K heb meest myn tyd versleeten
Met reizen; maar de plaats daar ik gebooren ben,
Dat is Italien, 't geen ik niet langer ken,
Door dien ik jong was, toen ik dat, helaas! most derven:
Ontbloot van ouders heb ik dus lang moeten zwerven,
En heen en weêr gesolt; nu komt gelegentheid,
En brengt my in uw huis; daar gy me een plaats bereid,
Waar

Waar in ik zorg'loos mag, en onbekommerd weezen.
Myn naam is Celimant.

ELIANTE.

Wil voor geen onheil vreezen;
Myn broeders aanzien u van alles wel bevryd.

POLIDOOR.

Orontes, treê in huis, gy, vrinden, welkom zyt.

DARDE TOONEEL.

ELIANTE, DORIZE.

ELIANTE.

WAt dacht u, nichte, van zyn aangenaame reden?
Hoe zoet was hy van taal, met wat bevalligheden
Wist hy te spreeken.

DORIZE.

Ja, myn waerde nicht, 'k beken,
Dat ik door zyne reên als opgetoogen ben;
Die Celimant verdient een schoonheid welkers jaaren,
En gaaven te gelyk de zynen evenaaren.

ELIANTE.

Ach! als ik overdenk het allerlaatste woord
'T geen vloeiden uit zyn mond, zo dunkt my rechtevoort,
Dat ik weêr by hem ben; en dat ik hem hoor spreeken.

DORIZE.

„ Zy schynt alreeds verliefd. ô! min, wat hebt gy streeken!

ELIANTE.

Indien gy, waarde nicht, my woud behulpzaam zyn,
Om hem te spreeken tot verligting van myn pyn.
Dorize, waarde nicht, ik bid u, wilt niet spreeken
Tot afkeer van myn min; maar wilt hem voor my smeeken
Om zyne wedermin; begin uw voorstel vreemd;
Spreekt of gy spraakt voor u, maar my hem niet ontneemd;
Gebruik uw toverkonst, begogeld hem zyne oogen,
Ga, doe hem blyken dat zyn schoonheid heeft vermoogen
Op deze ted're ziel; ga, zeg hem dat myn hart
Vervoerd is door de min; verhaal hem myne smart,
En hoe de liefde my reeds lichterlaag doet branden.
Ga, zeg dat hy my bond met zachte minnebanden,
Door 't minnelyke ligt dat uit zyne oogen blonk,
En dat hy schenkt aan my, dat ik zo mild hem schonk.

Palamedes luisterende.

Do-

DORIZE.

Kan ik u, nichte, door myn voorſpraak en myn reden
By Celimant iets doen, ik ben daar meê te vreden;
'K zal wenden alles aan tot voordeel van uw min,
Om u te helpen tot het oogmerk van uw zin.

PALAMEDES.

„ Wat hoor ik, hemel! ach!

ELIANTE.

Wanneer hy komt, Dorize,
Zo ſpreekt voort van myn min, en wilt geen tyd verliezen.

DORIZE.

Laat alles op my ſtaan.

ELIANTE.

Daar komt hy, ik vertrek.

VIERDE TOONEEL.

PALAMEDES, DORIZE.

PALAMEDES.

„ NU kan ik onbeſchroomd, en naar myn zin de gek,
„ Gelyk myn voorneem was, hier by Dorize maaken,
„ Om daar door tot myn wit en oogmerk te geraaken.

DORIZE.

Hoe is't, heer Celimant, het ſchynt gy droevig kwynd;
Is u iets kwaads ontmoet?

PALAMEDES.

Ach! ja, mevrouw, my pynt
Een kwelling nooit gehoord.

DORIZE.

Wat doet u angſtig zuchten?

PALAMEDES *zich gek veinzende.*

Ik bid u, ach! mevrouw, laat ons deez' plaats ontvluchten.
Daar komt haar vader my vervolgen, oude man,
Ik deed u ongelyk; is't moogelyk! hoe kan
Een teed're ziel als gy deez' hoon en ſmaad verdraagen.

DORIZE.

Wat's dit, heer Celimant, waar toe dit droevig klaagen?
Heeft iemand u misdaan? ik bid, meld my uw pyn;
Kan ik met myne dienſt u ook behulpzaam zyn?

PA-

PALAMEDES.

Mevrouw, uw dienst kan my gantsch geen verligting geeven;
Zie daar, daar komt hy aan; kom, breng my om het leeven.

DORIZE.

Wat raazerny is dit? vrind Celimant bedaard.

PALAMEDES.

O rechter van de nacht! ô donk're koning! vaart
Gy in deez' schaduwen, of zweefd gy op het water,
Terwyl in 't maanlicht danst zo meenig geit en sater?
Hoe! zyn Saturnus zoons hun ryken alle dry
Vereenigd, om gelyk te voeren heerschappy
Op aarde, zee, en hel? ô geesten! daal weêr onder;
Verdwyn in 't middelpunt; vrees voor de felle donder,
En haat van Jupiter, eer u zyn vuist verplet.

DORIZE.

O hemel! wat is dit? zyn zinnen zyn ontzet!
Is 't mooglyk, goden! wat mag hem zyn wedervaaren?

VYFDE TOONEEL.

ELIANTE, DORIZE.

ELIANTE.

Dorst gy aan Celimant myn meening openbaaren?
Wat antwoord gaf hy u; eí! zeg, myn waarde nicht?
Ik sterf, zo 'k langer mis dat aangenaam gezigt.

DORIZE.

Blaakt gy om Celimant, ach! wat moogt gy beginnen?
Smoord deze minnebrand, en band hem uit uw zinnen.
Zyn zinnen zyn ontsteld, 't brein is hem omgezet
Door zotheid, 'k heb 'er straks aandagtig op gelet.
Dan sprak hy zoet, dan weêr zo hard, dat ik verschrikte;
Des dunkt my raadzaam, nicht, dat gy hem voort beschikte
Een goeden arts, die hem verloste uit deze nood.

ELIANTE.

Laat u eerst helpen van uw zottigheid, malloot.
Gy zyt uw oordeel kwyt: wat let hem aan zyn leden?
Wat schort aan zyn gezigt? wat haperd aan zyn reden?
Hy is gezwind van geest, schoon, sterk, en ook gezond.

DORIZE.

Ik wenschte dat gy zulks ook hoorde uit zyn mond;
Want 't geen ik zeg is waar: wilt het eens ondervinden;

Zo gy hem naauw doorzoekt, gy zult zyn zotheid vinden.
Neemt hem in uw zalet, en hoor eens hoe hy malt.

ELIANTE.

Hy is my wys genoeg zo hem myn min gevalt.
Maar zacht, myn broeder komt, ſpreek nu van and're zaaken.

ZESDE TOONEEL.

POLIDOOR, CELIDAN, ELIANTE, DORIZE.

POLIDOOR.

'K zie daar myn zuſter, 'k zal het haar bekend gaan maaken.
Ach! zuſter, welk een ſmart, de eerwaardige Celimant,
Die met Orontes hier ſtraks kwam, is zyn verſtand,
En zinnen ganſch op hol? hy heeft aan my gebeden,
Of hy in 't Gekkenhuis gebragt mogt zyn om reden.
Ik heb 't hem toegeſtaan; gy kund uit myne laſt
Beveelen, Celidan, dat op hem word gepaſt.
Ik hoop hy door de tyd daar zal in ſtilt bedaaren.

ELIANTE.

O hemel! wil hem toch, dat bid ik u, bewaaren.
Was het niet beter, dat men noch een dag of twee
Het in zag, Celidan?

CELIDAN.

'K ben daar wel meê te vreê.
Al wat uw broeder doet, daar zal ik my naar voegen,
En u, en hem, zo veel my mooglyk is, vernoegen;
En zien waar 't heene wil.

ELIANTE.

'K hoop naar een lukkig end.

POLIDOOR.

Is u ook de oorzaak van zyn mijm'ren niet bekend?

CELIDAN.

Nooit heb ik diergelyks aan hem in 't minſt vernoomen.

POLIDOOR.

'T is vremd; doch 't ſchynt een menſch kan haaſt iets overkoo- (men.

CELIDAN.

Dat blykt, hy was terſtond noch fris en wel gemoed.

POLIDOOR.

Daar diend op hem gepaſt, eer hy zich zelf misdoet.

CELIDAN.

Hem deerd geen dolheid, 't zyn maar vieze gekken vlaagen.

Po-

POLIDOOR.

Uit gekheid dolheid ſpruit, wat ſchaad het zorg te draagen?

CELIDAN.

Dat's waar, oprechte zorg kan hinderen noch ſchaân:
En hierom neem ik zelf de zorg en moeiten aan,
Om hem van wanhoop, zo veel doenlyk is, te onthouwen.

POLIDOOR.

Ik ga naar buiten om de geurige lansdouwen,
En de aangenaame vrucht te aanſchouwen van myn hof,
En wacht Orontes daar, om onder 't lauwer lof,
En ſchaduw van cypres te ontſchuilen Phebus ſtraalen,
Om zo in de ope lucht onze adem op te haalen.
Valt'er iets wigtigs voor my onbeſchroomd ontbied.

CELIDAN.

Wy zyn, roemwaarde heer, niet waard 't geen ons geſchied.

ZEVENDE TOONEEL.

PALAMEDES, CELIDAN.

PALAMEDES.

WAt dunkt u, Celidan? is 't nu niet ver gekoomen,
Dat myne dolheid word voor waarheid aangenoomen?
Elk een waand vaſtlyk dat het my aan kennis ſchort.

CELIDAN.

Ik weet niet wat u tot deez' malle dingen port.

PALAMEDES.

Heb ik niet flus gezeid dat ik my gek zou maaken,
Om door dat middel by myn Meliaan te raaken;
Nu bied gelegentheid aan my hier toe de hand.
De ridder Polidoor zyn zuſter, Eliant
Is door een minnevlam op my in min ontſteeken,
En heeft my door haar nicht daar van zelf aan doen ſpreeken.
Ik dacht nu is het tyd; gy kend een vrouwen hart,
't Word licht wraakgierig als 't door weig'ren word gezard,
Des nam ik voor om in het Gekkenhuis te raaken,
Om daar met Meliaan my zelven te vermaaken.
De ridder Polidoor heeft dit reeds toegeſtaan,
Des bid ik, Celidan, ei! laat ons derwaarts gaan,
Vermits ik iemand hoor.

CELIDAN.

'T is wel, 'k doe uw behaagen.

ACHTSTE TOONEEL.

GRINALDO, CELIA,

GRINALDO.

Zult gy my eeuwig dan met uwe ſtuursheid plaagen?
En zal ik nimmermeer genieten uwe min?
Verander, Celia uw ſtraffe en ſtuurſche zin.
Ik heb u hier gebragt, door my zyt gy ontvloden
De broeder van die geen, die uwe Oront' daar dooden;
Zyn ſtrenge wraaklift wou afwaſſen broeders bloed
Met uwe onnooz'le dood; laat tuigen uw gemoed,
Of gy niet ſchuldig zyt om my uw gunſt te toonen.

CELIA.

Helaas! myn heer, zou ik die dienſt zo dier beloonen,
Gy weet aan wie ik ben door zuivre min verpand:
Verſchoon myn teed're jeugd, bevlek die met geen ſchand.
Gy hebt my dienſt gedaan, 't is waar, gy hebt myn leeven
Gered, daar zal ik u ook eeuwig lof van geeven.
Bevlek die braave daad niet met een ſchand, myn heer,
Zo haatlyk voor uw naam, zo doodlyk voor myn eer.
Herroep in u de deugd die gy my hebt beweezen,
Vergeet de weldaad niet die gy my deed voor dezen,
Bedenk wie gy bemind, het gaat uw lof te na,
Denk dat ghy zyt Grinald, en ik, ik Celia.

GRINALDO.

Myn ſtaat, en moogentheid zal nooit myn min betoomen:
Gy zyt door myne dienſt in myne dienſt gekoomen;
Gy zyt my ſchuldig al wat ik van u begeer;
Gy wilt een moordenaar opofferen al de eer,
Die hem niet toebehoord, een ſchaaker valſch vol logen;
Ik heb hem u beloofd; maar ik vind my bedrogen.
'K herhaal 't geſprooke woord, die fiel is u niet waard.
Ik breng u weder by uw moeder oud bejaard,
Die om u zit en treurd om dat gy haar ontvluchten;
Zo moogt gy uw gezucht vermengen met haar zuchten.
Bereid u tot de reis; 'k ga heen, en zie of ik
In 't Gekken gaſthuis my met lachchen wat verkwik,
Om zo door vremde luſt myn ziel tot vreugd te wekken;
Maakt gy u onderwyl gereed om te vertrekken.

NEGEN-

NEGENDE TOONEEL.

CELIA *alleen.*

HElaas! hoe vremd komt my dit voor!
Waar heen, waar heen word ik gedreeven!
Myn hart bezwykt, myn beenen beeven,
De droefheid treft my door en door.
Kom ik myn moeder weêr te zien,
Waar zal ik my van schaamt versteeken?
Ik heb geen reden om te spreeken,
En kan myn schanden niet ontvliên.
O hemel! sterkt deez' zwakke vrouw;
Laat my Grinaldo niet verleiden,
Laat ik uit deze stadt niet scheiden,
Voor ik Orontes weêr beschouw.
'k Steun op zyn woord, hy zwoer aan my,
Ik zou hem in Valense vinden;
Dus kom, myn eige zielsbeminde,
'K verwacht uw hulp, kom, sta my by.
Myn zoetheid word te wreed vergald;
Doch eer ik ly dit vinnig lyden,
Zal ik met hart en zinnen stryden,
En stuiten 't woeden van Grinald.

Einde van het twede Bedryf.

DARDE BEDRYF.

EERSTE TOONEEL.

GRINALDO, CIPIER, PAGIE.

GRINALDO.

Ik ben beluſt te zien de gekken die hier woonen;
Dus brengze voor den dag.

CIPIER.

Die kan ik u niet toonen
Op eenen dag; ô neen! de halve ſtad, myn heer,
Houd zich hier in dit huis; indien 't niet neemt een keer,
En ſchielyk ommewend met deze malle menſchen,
Zie 'k in een gaſthuis haaſt veranderd heel Valenſen;
Myn tydverdryf leit in de ſleutels die ik draag.
'K hoor lachchen, ſchreijen, maar meeſt vloeken alle daag.
Kryg ik een kwaade gek, die laat ik daadlyk ſluiten.
De goede gekjes die gaan los en vry hier buiten.

GRINALDO.

Gy hoort hier alle uur verſcheide zotte praat.
Dit maakt de tyd u kort.

CIPIER.

Voor yder huisje ſtaat
Geſchreeven wat elk is; indien ik deze gaſten
Moeſt zoeken by de gis, 'k zou dikmaals my vertaſten.
Daar houd hem een Soldaat, daar een vol minnebrand,
En daar een Alchimiſt, en daar een Muzikant.
Daar zit een Waard, en daar een Filoſoof vol reden,
Daar een Poëet, 't is vol van boven tot beneden.

GRINALDO.

'K verlang dat ikze zie.

CIPIER.

Myn heer, ik zal u voort
Ten dienſt zyn naar uw wil, op dat gy ziet en hoort
Wat narrepotzen hier de gekken daaglyks pleegen.

SOLDAAT *voor de traly.*

Sla dood, ſla dood! ſla dood!

GRINALDO.

Wel hoe is 't hier geleegen?

CIPIER.

Het is een ſpaanſch Soldaat die oorlogd nacht en dag;
Hy is vol ſtryd, en wint gedurig ſlag op ſlag.

GRINALDO.

Ontſluit hem, om te zien wat dat hy zal bedryven.

CIPIER.

Indien ik hem ontſloot, de duivel mogt hier blyven.
Hy ſpeelt voor Rodomont, voor Roeland furieus,
Voor Mandrikart, voor Mars, voor Padruwel, de Reus,
Voor de oude Hillebrand, en voor den held van Roſſen;
Nu wil hy Bajazet uit de yz're kouw verloſſen;
Dan is hy Don Quichot dien dollen Kaſtiljaan.

GRINALDO.

O wonderlyke zin!

SOLDAAT.

Val in, val uit, val aan!
Soldaaten, houd uw man, en laat de moed niet glijen,
Maar wilt, als helden paſt, uw vyanden beſtrijen.
Ik zal u voorgaan met myn uitgetoogen zwaard
Ryd iemand tot u in, zo ſchiet hem van zyn paart.
Alarm! alarm! alarm! de vyand is aan 't wyken,
Nu gaan wy met de buit en met de zeege ſtryken.

GRINALDO.

Hy worſteld met zyn ſchim, en vecht met dol geweld.
'k Moet met hem ſpreeken; houd, wat zyt gy voor een held?

SOLDAAT.

Wie ik ben, vraagd gy dat? ik ben die held der helden,
Die voor zyn vaderland zyn lyf te pande ſtelden.
Ik vecht als een Trojaan, waar dat ik kom, ik win;
In dit gemoed daar ſteekt een dubb'le krygsman in.
Ik heb den Keizer lang gediend, en binnen Weenen
Veel heldendaân verricht, ik deê veel Turken ſteenen.
Ik ben voor ſtormen, noch voor vechten niet vervaard.
Ik kreeg de koning Frans gevangen op zyn paard.

POEET *voor de traly.*

Hoe raaſt deeze oorlogszot met ſnorken en met kyven.
'K wenſch in zyn bek de kramp, hy ſtoord my in myn ſchryven.
Zyn raazen doet, dat ik in al myn rymen dwaal.
'K heb daar een vaars gemaakt, maar vind het vry wat ſchraal
Van woorden en conſept, ik moet het heel vermaaken
Door deze vent zyn praat; 'k zal echter het niet ſtaaken;

Maar wederom op nieuws beginnen, want ik leef
Door rymen en geschrift; al 't geene ik gistren schreef
Heb ik meê uitgedaan; hy spild zyn tyd met vloeken,
En zoekt de lauwerier daar hy niet is te zoeken.

GRINALDO.

Na dat ik hoor, is dit een rymer en poeët.

CIPIER.

Hy leest, hy schryft, hy rymd; hy arbeid dat hy zweet,
En rust geen oogenblik.

GRINALDO.

Wat hebt gy daar geschreeven?
Zyn 't vaerzen? laat eens zien.

POEET.

Ik schaam het u te geeven.
'T en deugd niet; 't is verbrod door 't raazen van die gek,
Het is vol fouten, en vol kladden, vol gebrek.
Het is niet waardig dat een wys man het zou leezen.

GRINALDO.

Laat het my echter zien.

POEET.

'T is niet, en 't wil iets weezen.

GRINALDO.

Komt dat door zyn geraas?

POEET.

Ja heer, 't komt door die vent.
Ik ben, wanneer ik rym, geen raazerny gewend,
Eer ik dus woonen wou, ik liet my liever villen.
Ik moet deez' dolle gek bestormen met paskwillen,
En schermen met myn pen, en maaken 't hem zo moê,
Dat hy als anderen meê houd zyn bakhuis toe;
Want ik zie aârs geen kans om hem de bek te snoeren,
Wyl hy wel eeuwig hier de vlag zou willen voeren.
En dat versta ik niet, ik heb het in myn magt.

SOLDAAT.

Kom ik die gek op 't lyf, ik zweer hy voelt myn kracht.

POEET.

Blaaskaak, zo gy niet zwygt, zal ik aanstonds beginnen.

SOLDAAT.

Ik zal zo raazen, dat gy u steeds zult verzinnen.

GRINALDO.

Te stryden met de mond dat is geen krygsmans eer.

SOLDAAT.

Vertoef, ik kom hem by, met harnas, zwaard, en ſpeer.

STARREKYKER *voor de traly.*

Slaap, ſlaap, onruſtige, ik doe de zon verdwynen,
En laat de bleeke maan weêr in myn plaats verſchynen.

POEET.

'K hoor weêr een and're gek, die zweefd in zon en lucht,
'T zal beſt zyn dat ik zwyg, en voor zyn zotheid vlucht.

STARREKYKER.

Ja vlucht, eer dat myn licht uwe oogen komt verlichten,
En u doet zien hoe mal gy zyt in alle uw' dichten.

FILOSOOF *voor de traly.*

Hebt gy wel ooit gehoord een zot zo wonderbaar?
Hy waakt, en braakt vergeefs, zo maald hy jaar op jaar.
'K heb met den armen gek waaragtig medelyden.
Hy was ervaren in zyn konſt; hy wiſt de tyden
Te ſcheiden ver van een, en 't loopen van de zon.

GRINALDO.

En gy, wie was 't die u de zinnen dus verwon?

FILOSOOF.

Dat ziet gy, hoe wy ons gedwongen laaten hand'len;
En die het doen door my in deze waereld wand'len.
'K heb hen geſchaapen die my aandoen dit verdriet.

GRINALDO.

Zyn zottigheid is zoet.

STARREKYKER.

Door my en anders niet,
En was 'er licht noch glans; de waereld kon niet kyken,
Indien dat ik niet zag.

FILOSOOF.

O zot! 'k zal u doen wyken.

CIPIER.

Myn heer, 'k zal u doen zien een uitgedroogde gaſt,
Die met veel brieven, en veel zegels is belaſt.
Een Pleiter, die zyn geld met pleiten heeft verlooren.

GRINALDO.

Ei! laat hem koomen, 'k ben beluſt om die te hooren.

TWEDE TOONEEL.

CIPIER, PLEITER, GRINALDO, PAGIE.

PLEITER.

O Yd'le hoop! waar heen vervoerd gy myn gezigt?
Myn zaak is groot en zwaar; myn beurs is klein en licht.
Die looze Prokureurs, en ſnedige Advokaaten,
Waar op ik my verliet, die hebben my verlaaten.
Zy hebben tot myn ſchâ geſmeed bedekt bedrog,
En melkten alzo lang my, als my volgde zog.
Ik gaf hen geld en goed om hen meêr te believen,
Op 't laatſt kreeg ik 'er voor al deze lompe brieven.
Ik moſt te vreden zyn, en neemen 't aan voor lief.
Nu loop ik als een gek, met deze gekke brief,
En mag myn ſchaduw met dit ſlecht geweer bevechten.

GRINALDO.

Is 'er geen middel om uw recht weêr op te rechten?

PLEITER.

Myn middelen zyn weg door ſprongen diep en droog.
Ik ben myn krachten kwyt, de ſtarkte my ontvloog,
Nu jaagen zy my weg, ik moet als balling zwerven.
In deze zakken zyn myn huizen, landen, erven,
En noch zie ik geen eind.

GRINALDO.

O mymerende geeſt,
Hoe kwaalyk zytge'er aan!

PLEITER.

Dit is noch 't allermeeſt,
Zy koomen met een naam, om weder te verwekken
'T geſprooken vonnis, om aan 't zelfde touw te trekken.
Het is my wel bekend, dat is, gy hebt te laat
'T appel gereleveerd, gy doet u zelve kwaad,
Het geen dat gy nu weet had gy eerſt moeten weeten.
Ik kreeg de ſchuld van 't geen door hunliên was vergeeten.

CIPIER.

Nu maak uw teem wat kort.

PLEITER.

Ik zocht dan in deez' zaak
Gereleveerd te zyn, om wederom een ſpaak

Te steeken in het wiel, en dat ik noch had over
Gaf ik myn prokureur, die maakten 't toen noch grover;
Hy gaf my voor myn geld al deze zegels, ja
Ik kan 't niet noemen 't kwaad, dat daar op volgden, na
Zo veel bedrog en list, om my weêr te bedriegen.
'T hoofd liep my als een tol, 'k wierd gek door al haar liegen.
'T barbaaris noemen van die naamen maakte my
Uitzinnig, vonnis en appointement, daar by
Nieuwe voortbrengingen, arresten, tegenzeggen,
Interpellations, onrechten, wederleggen,
Midd'len van nulliteit; dat dreef my west en oost;
Myn prokureur die kwam, en gaf my dan weêr troost;
En met een loos beleid kwam hy my weder doeken,
En sprak dan, uw proces ter griffie is, 'k moet zoeken
Dat men u weder geeft uw land, uw huis, uw hof,
Uw geld, uw erf, en goed; myn heeren, met verlof,
Ik bid u, doe my recht, dat ik te recht weêr koome.

GRINALDO.

O zotte mijmeraar! wat droomd gy vremde droomen!

PLEITER *tegens de pagie.*

Doch, dit's een klerk van 't hof, ei! klerkje, wilt voor my
Dit kopieeren, want ik wacht na de kopy.
Ik bid, help my straks voort, ik ben 'er om verleegen;
Verhaast u niet, maar stel de tarmen toch ter degen.

PAGIE.

Myn vrind, gy zyt verdwaald, ik ben geen klerk, ô neen!
'K ben dienaar van deez' heer.

PLEITER.

Kom hier, diend my alleen,
'K zal u beloonen meêr als gy zoud kunnen gissen.

GRINALDO.

'T is droevig geld en goed, en zyn verstand te missen.

PLEITER.

Verstand heb ik genoeg, meêr als men zou vermoên,
En wysheid eens zo veel als Cicero.

CIPIER.

Van doen.

PLEITER.

'K heb geld van doen, geen konst noch wyze weetenschappen.

CIPIER.

Wat voert deez' gek al snaps.

PLEITER.

Hoe! houd gy dit voor ſnappen,
Daar ik Orakels ſpreek?

CIPIER.

Ja dolle zotte praat.

PLEITER.

'T is praat die gy niet kend.

CIPIER.

Ik zeg u, zwyg, en gaat.

PLEITER.

Ik ga op uw gebod, en moet myn reden ſtaaken,
Maar evenwel zal ik van daag noch laaten maaken
Tot voordeel van myn zaak een nieuw beleefd requeſt;
Ik heb geconzuleerd, en dit behaagd my beſt.
Ik ben geraaden van al de oudſte advokaaten;
Die willen my, als ik hun zin niet doe, verlaaten.
Zy zeggen 't zal wel gaan, zo ik maar heb geduld.

CIPIER.

Ik zeg noch eens, ga voort.

DARDE TOONEEL.

CIPIER, GRINALDO, STARREKYKER, PAGIE.

GRINALDO.

DEez' nar die is verguld.

CIPIER.

Die meent de zon te zyn, en leefd in maan en ſtarren.

STARREKYKER.

Diaan, verſchuil uw licht, gy ziet myn licht van verre.
Maak voor uw broeder plaats; de gloeijende auroor
Verdryft de naare nacht, zy baand voor my het ſpoor
Waar in myn wagen ryd. Als gy myn licht ziet zinken
In zee, zo moogt gy weêr uw zilver licht doen blinken,
Van daag meen ik te gaan in 't teken van de ſchaal:
Hoort naar dit zoet gerucht naar de equinoctiaal
Zult gy van lieverleê uw groote loop volbrengen,
Om zo al zachtjens aan hier door den dag te lengen.
Vertrekken wy van hier, en zoeken wy by een
Een ander Tropicus, en treden vaſte treên,
Dat wy de regel van Euclides niet en wyken.

VIER.

VIERDE TOONEEL.

De voorgaande, en FILOSOOF.

FILOSOOF.

Vernoeg u, ſterflyk menſch, gy laat uw zotheid blyken.
Deze aangenoomene eer voerd u in dit geloof.

GRINALDO.

Wat voor een gek is dit?

CIPIER.

Het is een Filoſoof,
Die mag geen menſchen by zyn groote wysheid lijen;
Zo ver is hy vervoerd door zyn Filoſofijen.

FILOSOOF.

Doorziet de gulde zon, en oordeel dan hoe veel
Zyn licht by 't uwe is, het is te groot verſcheel;
De glans eens diamants en kan zyn glans niet dooven,
Zyn ſtraalen dringen door, hy ſtraald om laag van boven.
Het is een lichchaam dat al rollend word beweegd;
En gy beweegt u zelf; gy leefd, en voeld; waar kreegt
Gy deze fiere ſtraal, die u dus doet braveeren.
Hy ſchynt op veld en vee, zo moet gy u verneeren,
Om hem te dienen met zyn ſtraalen boven 't hoofd.

STARREKYKER.

Rampzaalige, gy hebt u zelven afgeſloofd,
De hoveling geſpeeld aan 's hemels ſterren luiſter
Zoekt gy uw leeven, en gy leefd bedroefd in duiſter;
Ja noemd u zelf het licht; ondankbaar ſchepzel, ziet
De meeſter van 't heelal, die de natuur gebied.
Ik ben het die de tyd van tyd tot tyden rekend;
Ik ben 't die jaar op jaar de twaalef tekens tekend;
Ik heb van eeuwigheid bepaald en vaſt gemaakt
De Cancer Tropicus 't geen Capricornus raakt;
Of elders, daar te zwak myn ſtraalen zyn geſchooten,
Is een woeſtynig land, 't geen nooit heeft vrucht genooten,
Maar daar de ſtroomen zyn bevrooren ſtyf en koud,
Daar nimmermeer de lent het veld met dou bedouwd.
'T klimaat, dat ik beſchyn, geeft overvloed in 't baaren,
En leverd boter, melk, en room, en koorenäaren.
Men zou niet kunnen zien, indien ik niet kon zien,
Myn glans is vrugtbaar, dus wilt voor myn ſtraalen vliên.

FILOSOOF.

Maak dat uw ydelheid uw Schepper in geen tooren
Vervoerd, door losse hoon; door my zo is gebooren
Natuur, en 't groot heelal, door my uw plompe ziel
Kreeg adem, en begrip; een leevendig gekriel
Ontsprong 'er in uw hart, zo haast myn stem kwam dringen
Door beide uwe ooren bragt ik door bekwaame dingen,
En zonder moeiten u in deze kracht en staat.
Ik heb den mensch geteeld; hierom ik weeten laat
Dat hy voor deze dienst my weder diene, en eere.
Ik heb hem mogentheid verleend, doch kan 't weêr keeren.
Uw magt waar niet met al, indien myn sterke magt
U niet en stutte met myne ongemeene kracht.

STARREKYKER.

Al 't geen op aard geschied dat komt door myn bedryven;
Indien een oogenblik dit oog wou achterblyven,
In eenen Chaos was de waereld als voor heen,
Ja de elementen zach men storten onder een.
De twist zou groeijen, en de vrede zou verdwynen.

FILOSOOF.

Indien gy waard de zon door my zo moest gy schynen:
Want ik heb u geteeld, uw lichchaam en uw geest
Bragt ik volmaakt by een; ik ben die geen geweest
Een oorzaak van het goed, en die veranderingen
Die tegens gaan de maat, en order aller dingen.
De tooren, losse min, dit kwellende geweld
Verduisteren de glans, die u hovaardig kweld.
Uw zotte, en yd'le roem is grof en boven maaten,
Het allergrootste licht doet u het licht verlaaten.

STARREKYKER.

Merkuur in zyn geboort' stond in de wilde stier;
Hy in dit teken maakt geweld en dol getier,
Zo Venus haar aspekt hem niet en komt verzachten.

VYFDE TOONEEL.

GRINALDO, PAGIE.

GRINALDO.

'K hoor met verwondering hun wondere gedachten.
Het geen zy uiten, is dan niet, dan weder iet,
De een ziet op de ander, en hun zelf en zien zy niet.
Doch 't voegt haar beter als die geen die gaan voor wyzen,

Die elk verachten, en alleen hun zelf maar pryzen,
Gelyk men daaglyks ziet.

ZESDE TOONEEL.

GRINALDO, PAGIF, CIPIER, ALCHIMIST.

CIPIER.

Dus kom ik op het mat,
Daar ik deze Alchimist al doende heb gevat.
Myn koper en myn tin begon de gek te smelten.

ALCHIMIST.

Myn heer, deeze oude man is zot, ô bloemerelten!
Had hy my niet belet, ik had zyn kassen vol
Met zilver opgepropt; hy is waarachtig dol.
Hy maakt dat ik op nieuws weêr blyf een yd'le hooper:
Ik had voor wis gemaakt tot edel goud zyn koper.
Zo dat hy door myn kunst kon teeren als een graaf;
Nu blyft hy als een gek hier aller gekken slaaf.
Onzalig mensch! waar aan zo moogt gy u vergaapen?
Al wat ter waereld is heeft de natuur geschapen,
Van zwavel, vuur, en kwik, van zilver en van zout.

GRINALDO.

O Hemel! is 't niet vreemd? alwaar dit volk op bouwd
Is niet dan rook en wind, en die doorgrifd hun zinnen,
Waar door zy anders niet als rook en schaduw winnen.

ALCHIMIST.

'T kwikzilver heb ik stil gemaakt door myn verstand.
Ik heb 't gekalcineerd.

CIPIER.

Hy rookt, hy smookt, hy brand,
En zal zo dit lang duurd zich zelf tot asch verbranden.

ALCHIMIST.

'K heb door myn groote kunst, en deze kloeke handen
Verwonnen Lullius en Geber, Hermes; stout
Zo was ik op het punt; en 'k wachte dat het goud
Zou koomen voor den dag; myn wysheid die doorgronden
De zaak; ik heb de steen de lapium gevonden,
Die zo lang is gezogt.

GRINALDO.

O wonderlyk vermaak!

Elk ſtaat zyn zaaken voor, en niemand weet zyn zaak,
Of waar aan dat het ſchort.

ZEVENDE TOONEEL.

De voorgaande, en STARREKYKER.

STARREKYKER.

Wie maakt hier zulk gedonder?
Regeerd deez' gek de zon, dat is voor my een wonder.
Styfzinnig menſch, wel hoe! wilt gy myn vader zyn?
Onkundige, de zon die met zyn held're ſchyn
Uw duiſter hoofd verlicht hebt gy dan meê doen praalen.

ALCHIMIST.

De zon komt door myn gunſt beneên op 't aardryk daalen;
Zyn ſchynen komt door my, terwyle dat ik weet
Een middel onbekend, waar door hy willig treed
Met Jupiter, en Mars, Zaturnus, Zol, of Venis.

STARREKYKER.

Al 't geen hy daar verhaald tegens beſcheid en reên is.
Gy weet niet wat gy zegt, uw harſſens zyn verdwaald;
Dit maalen maakt u dol; zo gy dus langer maalt,
Zo raakt gy t'eenemaal gantſch buiten al uw weeten.
Hoe hebt gy my gemaakt van de andere planeeten?

ALCHIMIST.

Dits 's weêr een nieuwe gek, ik wou dat ik hem kon;
Zeg my wie dat gy zyt?

STARREKYKER.

Ik ben de goude zon.

ALCHIMIST.

O zon! 'k heb goud gemaakt waar meê men u vergulden.

STARREKYKER.

Wat voor een zot is dit? deez' dien ik niet te dulden.
Wie zyt gy?

ALCHIMIST.

Wie ik ben! ik ben een Alchimiſt.
Een maaker van het goud.

STARREKYKER.

Ja, die het goud verkwiſt.

ALCHIMIST.

Ik kan door 't vuur zo 'k wil uw klatergoud verteeren,

En met Merkurius u daadlyk kalcineeren.

STARREKYKER.

Myn hitte zal uw kop doen druipen langs uw vleis.

ALCHIMIST.

'K wil eerſt uw ziel en lyf verſmelten in 't forneis,
En zal, ô blaaskaak! uw geblaas met blazen enden:
En zynde noch zo heet zult gy u moeten wenden,
Dat ik u ſublimeer.

STARREKYKER.

Harz'looze, zwyg, en zwigt;
Eer dat myn ſtraalen u verblinden het gezigt.

ALCHIMIST.

'K wyk voor geen helſche vlam, noch hemelſch zonneſtraalen.

STARREKYKER.

Zo zal myn ſchitt'rend vuur u doen ter aarde daalen.

Zy vechten.

ALCHIMIST.

Onnut gy u verweerd.

CIPIER.

Waar toe deez' raazerny?
Ik raad u dat gy ruſt.

ALCHIMIST.

Zet my uw ſleutels by.

CIPIER.

Met deze ſleutels ik uw dolheid zal bedwingen.

ALCHIMIST.

Myn ſtarke hand zal die wel uit uw handen wringen.

GRINALDO.

'K gebied u, laat hem los.

ACHTSTE TOONEEL.

De voorgaande, en FILOSOOF.

FILOSOOF.

O Sterffelyk geſlagt!
De waereld ziet dit aan, en om uw zotheid lacht.

CIPIER.

De allergrootſte gek wil deze gekken leeren.

ALCHIMIST.

Verkeerde wyze man, gy kunt ons twiſt niet keeren.

Bemoei u met u zelf, ons zaak gaat u niet aan.

FILOSOOF.

Die geene, die gy hier ziet voor uwe oogen ſtaan,
Is Jupiter, dus wilt naar zyn geboden hooren.

ALCHIMIST.

Die heb ik lang gekend.

STARREKYKER.

Kom, gryp hem by zyne ooren,
Zo voelt zyn kop met een hoe wy weêr zyn vereënd.

ALCHIMIST. *Vatten met hun beiden de Filoſoof aan.*

Dat 's goed, ik ben te vreên.

CIPIER.

Ik loof niet dat gy 't meend:
Houd op, houd op, ik zweer gy zult dit duur betaalen.

ALCHIMIST.

Belet gy onze luſt de drommel magje haalen.
Kom, laat ons alle drie vermoorden deez' tieran.

CIPIER. *Vatten met hun drijen de Cipier aan.*

Ach! heer, ſta by, en helpt.

GRINALDO.

Houder uw handen van.

NEGENDE TOONEEL.

De voorgaande, en MUZIKANT.

MUSIKANT.

Hoe is het helſch geſpuis met vechten aan het ſpooken;
Deez' felle ſtryd die moet geſlecht zyn en gebrooken.
Ik maak een looze alarm met raazen van myn veel,
Waar door ik nederleg hun vinnig twiſtkrakeel.

GRINALDO.

Hou! dienaars, dienaars hou! uw meeſter is in lijen.

TIENDE TOONEEL.

De voorgaande, met PEDRO en SJAAK.

PEDRO.

Hoe! zyn de gekken dol?

MUZIKANT.

Ik voeg my wat ter zijen. *binnen.*

SJAAK.

Hoe zynze dus verhit, wie maakt deez' dolle ſtryd?

Ci-

CIPIER.

Ik weet niet wat hun deerd. de een Weetniet die benyd
Den ander, wilt ze ſtraks opſluiten, en verdeelen.

Pedro en Sjaak, met de gekken binnen.

ELFDE TOONEEL.

CIPIER, GRINALDO, PAGIE.

GRINALDO.

KWam dat u daag'lyks voor zo zou het u verveelen.

CIPIER.

Dan zou ik met deez' dienſt heel weinig zyn gediend.

GRINALDO.

Dat onweêr is voorby, maar zeg my, goede vriend,
Zyn hier geen minnaars die het brein maalt door het minnen?

CIPIER.

Gy kund niet denken, heer, of alles woont hier binnen.
'K heb allerande ſlag van gekken, klein en groot:
Ik kan u laaten zien wien 't weezen als de dood
Zo naar ziet, en zo bleek, ook droevige en blyden,
Standvaſtige, ook die verand'ren als de tyden.
Hier zit een oude waard die vloekt zyn kwaâ praktyk,
Hy ſlook, ſchreef twee voor een, en wierd hier door heel ryk,
Hy ſchryft zyn huisje vol gelaagen en vol ſchreeven,
Die teld hy nacht, en dag, en altyd is 't oneven.
'T komt nimmer even uit; want wat hy dubbeld won,
Is end'lyk weêr vergaan als hagel voor de zon.
Hier zit een Doctor die doet niet als diſputeeren
Van medicynen en van anatomiſeeren,
De Barrebiers konſt die verſtaat hy op een haar,
Hy weet van pleiſters en van zalven, allegaar.
De Gekken in dit huis, die wil hy voort geneezen
Als Doctor of Barbier, myn heer, zaagt gy het wezen
Van deze Windbuil aan, het ſtaat zo woeſt en wilt,
Dat als hy maar eens bromt, is alles hier in ſtilt.
Van dronkaarts, wyvebeuls, kwaadſprekers, lanterfanten,
Krioeld het in dit huis; ô het zyn zulke kwanten,
Die my veel moeiten doen! daar zitter een, myn heer,
Die heeft zyn huisje heel behangen met goud leer,
Hy is zo kwaad van aard, dat niemand hem durft naaken,
Maar 'k meen in korten tyd hem zo gedweê te maaken,

Dat

Dat hy zal ſchrikken als hy my maar hoort of ziet,
Hy ſchopte en ſloeg zyn wyf, was allemansverdriet,
En ging zo beeſtig aan dat yder een hem haaten,
'K zal nu verzorgen dat hy niet weêr 's heeren ſtraaten
Betreên zal, of hy zal daar van geneezen zyn.

GRINALDO.

'K geloof het is voor hem een onverdraagb're pyn,
Dat hy hier zitten moet by gekken opgeſlooten.

CIPIER.

Hier kan hy nu zyn wyf niet ſchoppen, ſlaan, of ſtooten.

GRINALDO.

Maar zou 't wel moog'lyk zyn dat ik hem eens kon zien.

CIPIER.

Myn heer, verſchoon my, want dit kan niet wel geſchiên,
Gy zoud my anders tot uw dienſt geneegen vinden.
Gy vraagde ſtraks, myn heer, of 'er geen zotten minden;
O ja! die heb ik ook; hier zit een jonge bloem,
Volmaakt als een Narcis, in ſchoonheid 's waerelds roem,
Lieftallig, aangenaam, en van een zedig weezen;
Maar, ach! men kan hem van zyn zotheid niet geneezen.
Hy beeld hem in een vrouw te zyn in manne ſchyn.
Een ander zoekt van hem door liefdens medicyn,
Als of het was een vrouw zyn minnewond te heelen,
En noemd hem mingodin met kuſſen, ſtrooken, ſtreelen;
Ik zalze alle bei hier brengen.

GRINALDO.

'T is zeer wel.
'K verlang dat ik aanſchouw dit lieve minneſpel.
De tyd die valt my kort door deze vremdigheden,
Die ik hier hoor en zie.

TWAALFDE TOONEEL.

CIPIER, PALAMEDES, MELIANE, GRINALDO, PAGIE.

CIPIER.

WEeſt beide wel te vreden,
En oeffend onbeſchroomd uw liefdens kozery.

PALAMEDES *ſtil aan Meliane.*

Wy moeten veinzen met een gekke vryery.

MELIANE.

Ik ben te vreên, vang aan.

PALAMEDES.

O aangenaame Aurora!
Gy praalt in ſchoonheid als de ſchoonſte bloem van Flora.
De allerroodſte roos verlieſt door tyd haar kleur;
Maar uwe ſchoonheid duurd vol jeugd, vol reuk, en geur.
Helaas! 't is ydelheid, ik zoek, en kan niet vinden;
Myn hoop is wankelbaar, en waaid met alle winden.
Indien myn kwelling duurd zo lang uw ſchoonheid duurd
Zo blyft in eeuwigheid myn zoetigheid verzuurd.
Gy ziet zo lodderlyk, 'k word blind door deze ſtraalen.

GRINALDO.

Hoe kan 't onſtelde brein de zinnen doen verdwaalen
Van 't redelyke ſpoor.

MELIANE.

Al 't geen gy zegt is waar.
Myn hart hier van getuigt; uwe oogen fier en klaar,
Die ſtraalen in de myn' met toverende lonken,
Uw tegenwoordigheid brengt nieuwe minnevonken
In dit verliefd gemoed, gy ſpeeld in myn gezigt
Met uw vergode glans, en hemels zonnelicht;
En zou myn helder licht hier door tot niet verdwynen?
O neen! 'k wil boven u met heter ſchynzel ſchynen,
Behaagt uw brand myn brand, zo raaken wy gemeen
Door minnebrand in vlam, en ſmelten zo in een.

PALAMEDES *haar omhelzende.*

Ach! zoete zieltje, ach! ach! hoe zoet is dit omvangen;
Ik voel de min myn ziel met dubb'le boeijens prangen!

GRINALDO.

Hoe zoet valt hem de min, onnooſle jonge ſpruit!
Hoe kitteld gy u zelfs.

PALAMEDES.

Sta toe, eerbaare bruid,
Dat ik, als bruidegom, u lief'lyk mag genaaken,
En raak gelyk Adoôn zyn Venus plag te raaken.
Doch ſtraf my, zo ik my te los of ſtout vergryp.

MELIANE.

Gy kunt niet kwalyk doen.

PALAMEDES.

Ach! was de tyd eens ryp,

Dat ik het maagdegroen mogt plukken zonder vreezen.

MELIANE.

Ei! hebt noch wat geduld.

GRINALDO.

Ik zie het zedig weezen
Van deze jongeling, zyn schoonheid my behaagt.
'K wierd ook door min vervoerd indien hy was een maagd.

PALAMEDES.

Myn Dafne, mogt ik u gelyk Apolle omarmen.

MELIANE.

Dan wierd ik een lauwrier, die kan u niet verwarmen.

PALAMEDES.

Ik gril als ik u raak.

MELIANE.

Ik gril als ik u voel.

GRINALDO.

Hun min is als hun brein, dan heet, en dan weêr koel.

CIPIER.

Wat dunkt u, heer, van 't geen de gekken t'zaam bedryven?

GRINALDO.

De jongste wil ik hier niet langer laaten blyven.
'K heb medelyden met zyn ramp en droeve staat.
'K verlaat hem niet voor hy deez' droeve zin verlaat.
'K zal hem met kost en drank, en alles wel verzorgen,
Daar by vermaanen, en vertroosten alle morgen.

CIPIER.

Zo 't u, myn heer, geliefd, verzoek niet, maar gebied.
Hy is tot uwen dienst.

MELIANE.

O hemel! wat verdriet
Zal my noch naaken; ach! waar heen zal ik vervaaren,
Zo hy my voerd van hier?

PALAMEDES.

Ik zal hem openbaaren
't Geheim van onze zaak; myn heer, eer dat gy rukt
Deez' maagd uit myn gezigt, zo bid ik dat gy drukt
Uw degen door myn borst. 'k wensch zonder haar te sterven.

GRINALDO.

Hoe kan een kwaade zin een goede zin bederven.

MELIANE.

'T is kwaad dat men een bruid rukt van haar bruidegom.

CIPIER.

Al deze zotte praat daar geeft men weinig om.
Hou, dienaars, wil terftond deez' jongeling weg leiden.

Pedro en Sjaco uit.

PALAMEDES.

Ik zal in eeuwigheid niet dulden, dat gy fcheiden
Deez' harten zult, die zo verbonden zyn aan een.

CIPIER.

'T is ydel al uw praat, za! dienaars, brengt hem heen.

PEDRO *en* SJACO *gelyk.*

Ey! laat ons maar begaan; wy zullen hem wel houwen.

CIPIER.

'T is al een ftarken gaft, men moet hem niet betrouwen.

GRINALDO *tegens Meliane.*

Kom, jongman, ga met my.

MELIANE.

Helaas! ik word vervoerd
Door dwang en fterk geweld; wat is myn ziel ontroerd.
Ach! help, myn Palameed', ach! help my, myn beminde.

PALAMEDES.

O fchelmen! mogt ik u van lid tot lid verflinden.

CIPIER.

My dunkt uw zotheid groeid.

PALAMEDES.

Gy weet ons meening niet.
Dit mal gevry is maar om redenen gefchied.
Ik zweer u, 't is myn vrouw.

CIPIER.

Hoe leid deez' zot te baaren?
Ga, breng hem daar hy kan wat ruften en bedaaren.

Einde van het darde Bedryf.

VIERDE BEDRYF.

EERSTE TOONEEL.

GRINALDO, MELIANE *onder de naam van* KLINDOR.

GRINALDO.

BEhoord men uw benaauwd en met een droevig weezen
Te zien, nu dat gy zyt van uwe kwaal geneezen?
Wilt gy door nieuwe pyn verliezen weêr uw zin?
Uw rampſpoed heeft een eind, zoekt gy weêr een begin
Te aanvaarden tot uw leed? ei, wilt uw jonge jaaren
Verſlyten met geneugt, laat zorg en kwelling vaaren.
Met dubb'le ſchoonheid u de hemel heeft begaafd.
'T is ſchand dat gy uw glans dus zot en vuil begraafd.

MELIANE.

Toen ik ontzinnig was kwam nimmer in myn zinnen
Het geen ik nu gevoel op nieuws met ſmart van binnen.
Nu dat ik weder heb myn zinnen, hebben zy
My weêr doen voelen ſmart, verdriet, en ſlaaverny.
Als ik gedenk hoe ik verſlyten zal myn daagen,
Ontbloot van hoop, en trooſt, van vrinden, en van magen;
Neen, edelmoedig heer, dit los geluk my dood,
'K wierd van de goôn gediend indien ik weêr genoot
Myn oude malle zin, 'k was toen geruſt van harten.
Wie buiten zinnen is is buiten rouw en ſmarten.

GRINALDO.

Wat is 't voor onruſt, die uw geeſt tot droefheid trekt?

MELIANE.

Ach! eene zucht alleen myn bang gemoed ontdekt.
Ik heb verlooren 't geen ik vrees nooit weêr te vinden.

GRINALDO.

Wat toch?

MELIANE.

Een braave ziel, een van myn beſte vrinden.

GRINALDO.

'K zweer, Klindor, dat ik zal myn gunſt, myn goed, en magt
Gebruiken tot uw dienſt, om uw verſtrooid gedacht
Te brengen weêr by een, en doen na wenſch bekoomen,
Indien het mooglyk is, het geen u is ontnoomen.
Ik heb tot myne dienſt uw dienſt, en ſchrand're zin

Van

Van nooden, om door u te winnen dien ik min,
Uw lieffelyke tong en ſchoonheid hebben krachten
Om uit te voeren al de wenſch van myn gedachten:
Zo gy myn zin volvoerd, 'k blyf eeuwig u verpligt.

MELIANE *ter zyde.*

Helaas! ik ben ontdekt, waar berg ik myn gezigt?
Hy kend my voor een vrouw; ei my! waar wil dit heenen?

GRINALDO.

Wel waarom word gy bleek? gy beeft; uw teed're beenen
Die ſtaan en zidderen; wat maakt u dus ontſteld?
Vreeſt gy my dienſt te doen?

MELIANE *ter zyde.*

Keer, hemel! dit geweld,
Eer zyn verhoole brand uitbarſt met felle donder;
Behoed my, of ik ſmoor oneerelyk hier onder.

GRINALDO *haar omhelzende.*

Ik min, helaas! ik min, de min verteerd myn hart.

MELIANE *ter zyden.*

Myn veinzen is om niet, een onverwachte ſmart
Myn zwak gemoed weêr tergd; ik moet gedwongen lijen,
Dat hy my geil omhelſt.

GRINALDO.

Al de oude raazernijen
Geraaken weêr in 't hoofd: waarom zyt gy vertzaagd?
Sta, Klindor, Klindor! ſta; ik houw u voor geen maagd,
Maar voor een jongeling; ei! wil u dit ontgeeven.
Ik wacht door u myn heil.

MELIANE.

Dit geeft weêr moed en leeven.
Ik berg myn vrouweluſt met glimp van 't mannekleed.
Verſchoon my, heer, indien ik myne pligt vergeet:
Het beeld van Celimant, 't geen my zot hield in 't minnen,
Bragt door gedagtenis deez' dwaasheid in myn zinnen.
Ik weet, ik heb misdaan, en ſprak gelyk een zot.
Wilt gy dat ik u dien, gebiê, 'k volg uw gebod.

GRINALDO.

Zo weet dan dat ik ben vermeeſterd en gebonden
Door min, en heb my zelfs in liefdens net gewonden;
Ik raak niet los, ten zy my Celia ontbind.

MELIANE.

Wat voor een Celia heeft u door min verblind?

GRINALDO.

Die gy tot mynent vond met nat betraande wangen.

MELIANE.

Heeft die uw ziel bekoord?

GRINALDO.

Bekoord, en ook gevangen.
Myn fier en trots gemoed is magt'loos door haar magt.

MELIANE.

Dit zet my wat van 't hart.

GRINALDO.

Heeft Klindor ooit getracht,
Om in de minnekunst zyn lentens jeugd te slyten?

MELIANE.

En zou ik niet, myn heer? men zouw het my verwyten,
Als ik myn jonge jeugd zo minneloos versleet;
Gebied my 't geen gy wilt; 'k ben tot uw dienst gereed.

GRINALDO.

Ik heb aan u bespeurd beleefde en heusche zeden;
Gy zyt schoon, aangenaam, zoetvloeijend in uw reden;
Wilt gy maar eindigen myn plaag door uw gezigt,
En dwingen tegens dank haar tot de minnepligt.

MELIANE.

Zo zy wel ziet en hoord, uw rampspoed is ten ende.

GRINALDO.

Haar hart geen min gevoeld, haar grond nooit iemand kende.
'K vertrouw my op uw woord, ô Klindor! heel myn wond.
Ik hang myns leevens heil aan uw beleid en mond.
Daar blinkt dat hemels beeld vol lieffelyke straalen.
Ik laat u t'zaam' by een.

MELIANE.

'K zal haar uw min verhaalen;
Vertrouw u op myn woord.

TWEDE TOONEEL.

CELIA, MELIANE.

CELIA.

Wat raadslaagt gy te zaam'?
Zoekt den verrader weêr myn glans, myn eer, en naam
Te dompelen met schand, om my zo heel te onteeren
Door zyn vergifte tong?

MELIANE.

O neen! wil van u weeren
Dat kwaad vermoeden 't geen uw ziel ten onrecht kweld.

CELIA.

Hoe! te onrecht? hy heeft my gevergd, om met geweld
Te dwingen tot de trouw, die 'k eenmaal heb gegeeven
Myn eige bruidegom; zo lang die is in 't leeven
Zal leeven deze ziel in hem. zoekt hy myn dood,
Spreek op? volvoer uw last.

MELIANE.

Mevrouw, gy hebt geen nood
Van sterven, noch van schand', 'k heb van hem niets vernoomen,
Dat tot uw nadeel iets is uit zyn mond gekoomen.

CELIA.

Zo smoord hy in zyn hart zyn adders schuim en gal.

MELIANE.

In tegendeel zo klaagd hy over het geval,
En vinnig noodlot, dat hem steeds zo bars bejegend.
Hy wenscht u zeegen om van u te zyn gezegend.
Wat reden dat hy spreekt het slot dat is de min.

CELIA.

Dit zyn de laagen om te zien of ik my in
Zulk een gelegentheid behoorelyk zal draagen.
Dit is het zoet vergif waar meê hy my komt plaagen.
Hy leefd met my gelyk een bloedhond en tieran.
Myn staat daar ik in ben en leid geen ander man.
O jong'ling! dat gy wist de grond en rechten oorzaak,
Gy zoud u schaamen hem te dienen tot een voorspraak.
Hy heeft my naargegaan, gelokt met loos bedrog.
Hy 's waard gedoemd te zyn die hem maar voorspreekt.

MELIANE.

Och!
Verschoon my, schoone vrouw, en wil daar voor niet zorgen,
Maar openbaard my 't geen dat by u leid verborgen.
'K vermag veel op Grinald.

CELIA.

Indien ik dorst aan u
Ontdekken wie ik ben. . . .

MELIANE.

Spreek op, ei! weest niet schuw.
Uw ongerust gemoed zal weezen veel geruster,

Als gy uw hart ontsluit.

CELIA.

Helaas! ik ben de zuster
Van eenen Palameed', die was door min geraakt,
Waar door hy vierig uit Toledo heeft geschaakt
De schoone Meliaan', de dochter van Senore.

MELIANE.

Wat wonder wil dat zyn!

CELIA.

Dit kwam my eerst ter ooren,
Wanneer Orontes, die myns broeders leeven zocht,
En toornig vol van wraak my deze tyding brogt.

MELIANE.

Maar wie is deze Oront.

CELIA.

'T is Melianes broeder;
'T is hy, die ik verkoos tot voorspraak en behoeder;
'T is hy, waar aan dat hangt myn vreugden of geluk;
'T is hy, waar door ik hoop te eindigen myn druk.
'T is hy, die my verscheen ontzinnig om te bluffen
Zyn wraak op Palameed'; maar liefden kwam hier tussen.
Wy raakten zaamen eens; door liefdens vaste trouw
Heeft hy my weg gevoerd gelyk zyne echte vrouw.

MELIANE.

Waak ik, of is 't een droom?

CELIA.

Wy zyn te land gekoomen
In Vrankryk, daar my wierd door ongeluk ontnoomen
Myn waarde Orontes; ach! een fransman hy doorstiet,
Waar door hy vluchten moest, en my alleen daar liet;
Doch met beloften dat ik hem zou weder vinden
Hier in Valense, ach! waar zyt gy myn beminde?

MELIANE.

Hoe komt gy by Grinald?

CELIA.

Zo haast ik my begaf
Te reizen hier naar toe, naakte my straf op straf.
Voor eerst de broeder van die geen die was doorsteeken
Van myn Oront, die wou de manslag op my wreeken;
Op my weêrlooze vrouw, op myne onnozelheid;
Hy had myn weg bespied, en volk ter schuil geleid

Om

Om my op 't onvoorzienste als moorders aan te randen;
Grinaldo by geval ontzet my uit de handen
Van deze schenders, en verdreef hun met geweld.
Nu word ik weêr van hem om wedermin gekweld,
Doch heb tot noch weêrstaan zyn booze wil en tergen.

MELIANE.

Gy hebt gelyk, mevrouw, 'k beloof u niets te vergen
Tot voordeel van zyn zaak; 'k ben tot uw dienst bereid.
Ik min Orontes, en weet, Palamedes leit
In 't binnenst' van myn hart.

CELIA.

Is 't nu noch tyd te gekken
Met my, helaas! met my?

MELIANE.

Niemand en kan u trekken
Uit deze zwaarigheid, als ik, verleege vrouw.
Hier 's eenen Celidan, een vrind dien ik vertrouw,
Om ons te dienen. 'k weet waar dat ik hem zal vinden;
En meen door hem dit werk te ontwarren en te ontwinden.
Indien het u gevalt, ga meê, en hoor zyn raad.

CELIA.

Ik volg, en zal zo doen.

MELIANE.

Ik zie daar volk op straat;
Zo 't u beliefd, zo zegt, om dit wel te beleggen,
Dat gy myn zuster zyt.

CELIA.

Zeer wel, ik zal zo zeggen.

DARDE TOONEEL.

CELIDAN.

'T is meer dan over tyd, dus dient 'er op gepast,
Dat Palamedes van zyn boeijens word ontlast;
Ik heb, door nieuw verzoek, van Eliant genooten
Een handschrift; dus ik ga, eer 't weêr word omgestooten.

VIERDE TOONEEL.

CELIDAN, CIPIER.

CELIDAN *klopt*.

MYn vrind, dit is de last van Eliant, dat gy
De vremde Celimant zult laaten los en vry,
Om voort met my te gaan; zy wacht om hem te spreeken.

CIPIER.

'T is wel, 'k volbreng haar wil.

CELIDAN.

O min! wat hebt gy ſtreeken,
Gy zyt vol zotheid, vol bedrog, vol bitt're nyd.

VYFDE TOONEEL.

PALAMEDES, CELIDAN.

PALAMEDES.

VRind, Celidan, wat is 't?

CELIDAN.

'T is nu geen vraagens tyd;
Maar gaat voort mê; gy word door Eliante ontſlaagen.

PALAMEDES.

Hoe vaart myn Meliaan, dat moet ik u eerſt vraagen?

CELIDAN.

'K vertrouw als dat zy is by Eliant, die haar
Zeer vrind'lyk heeft verzocht.

PALAMEDES.

Dat's my een blyde maar.
Daar zalze zyn bevryd.

CELIDAN.

Waar zou men weêrgâ vinden
Van diergelyke min, die onbedochter minde?
De onnoozele Eliant geeft herberg aan die geen,
Die tegens haar bemind.

PALAMEDES.

Ik bid, ei! gaat 'er heen.
'K weet Meliane u wacht; vertoef niet, wil haar haalen.
Ik ſterf zo ik haar oog niet in myn oog zie ſtraalen.
Ei! ga, ik bid u, ga.

CELIDAN.

Ik ga, en breng haar hier.

ZESDE TOONEEL.

PALAMEDES, ELIANTE.

PALAMEDES.

DAar flonkerd Eliant met av'rechts minnevier.

ELIANTE.

Ik toon u dienſt en gunſt, maar hoorden u te haaten,
Om dat gy my verliet had ik u ook verlaaten,
Ten waar dat Celidan tot tweemaal had verzocht,
Men had u nimmer uit het Gekkenhuis gebrogt.
Maar zeg, waar toeft die vrind die hier by my zou komen?

PA-

PALAMEDES.

Dat weet ik niet, mevrouw, 'k heb hem noch niet vernomen;
'K geloof hy ſlytend ſterft door hoopeloos begeer,
Om ruſt te vinden voor zyn leeven en zyn eer.
Gelukkig is uw huis dat nacht en dag ſtaat open
Voor vremdelingen, die op uw genaden hoopen,
En milde gunſt, die gy zo rykelyk betoond
Aan ongelukkige; geen loon, hoe groot, beloond
Uw hooge deugd; ô neen! te loff'lyk is uw zegen:
'K heb onverdiend uw gunſt en zachte trooſt verkreegen.
Nu zoekt myn bange vrind dat gy hem ook bevryd.

ELIANTE.

Myn toevlugt baard hem ruſt, myn ruſt die raak ik kwyt.
'K weet ongemeene raad aan anderen te geeven;
En zelf ſlyt ik, ontbloot van hoop en trooſt, myn leeven.
'K dryf duizend ſmarten weg, en houw myn eigen ſmart.

PALAMEDES *ter zyden.*

Met een woord, gy ontdekt het binnenſt van uw hart.
Doch, beter dat ik zwyg.

ELIANTE.

O ſtraf en bitter zwygen!

PALAMEDES.

Deze gewenſchte plaats heeft my weêr doen verkrygen,
Daar ik van was beroofd; myn onluſt die verging,
Sint my heer Polidoor met heer Oront ontfing,
Met ongemaakte gunſt; deze verbinteniſſe
My door beleefdheid bind, en drukt in myn gewiſſe
Een eerelyke ſchaamt', om dat ik nimmer kan
Beloonen deze dienſt; hoe kwalyk zynze 'er an
Die ongelukkige die zich ondankbaar dragen;
Men kanze met geen goed noch goede gunſt behaagen.
Het is al vruchteloos of gyze vloekt of vleit;
Maar in een vroom gemoed woont deugd en dankbaarheid.

ELIANTE.

Gy kund het zacht voldoen, wie kan uw heusheid deeren?

PALAMEDES.

Dat gunſtig woord daar meê zo zoekt gy om te keeren,
Myn hart, om te onderſtaan of ik zo edel ben,
Gelyk elendig.

ELIANTE.

Ach! Celimant, 'k beken
Dat kleine nedrigheid doet hoge trotsheid wyken:

En de ondeugd ſmelt tot niet daar deugd haar deugd laat bly- (ken.

ELIANTE *ter zyden.*

Door ommewegen word ik afgemat, en moê:
Waar dwaald myn minnezucht, waar zwerf ik noch na toe?

PALAMEDES *ter zyden.*

Ik hoop dat dit geteem in 't eind haar zal verdrieten.

ELIANTE.

Hoe! keerd gy my de rug? zie om, laat my genieten
Het zien van uw gezigt.

PALAMEDES *ter zyden.*

Zo Meliane komt,
Moet ik met naare klagt door looze ſchyn vermomd,
Met zucht, of oogenwenk aan haar bedekt ontdekken
Het veinzen en bedrog.

ELIANTE *ter zyden.*

Het ſchynt hy zoekt te wekken
Myn ſlaapend zacht geduld. 't is tyd dat ik my wreek.

PALAMEDES *ter zyden.*

'T is tyd dat ik vertrek, en zo haar voorneem breek,
Eer haar verbolge zin iets vreemds komt te bedryven.

Aan Eliante.

Mevrouw, met uw verlof 'k moet na Madrid toe ſchryven
Een brief van groot belang; dus ga ik, 't is hoog tyd.

ELIANTE. *Palamedes binnen.*

Hy gaat, en hy vertrekt, ô ſmart! ô ſmaad! ô ſpyt!
Hy vlugt, en my verlaat om myn geduld te krenken;
Hy gaat dan heen om hem alleen wat te bedenken,
En ſpotten met het geen hy van my heeft gehoord;
En zeid wat is zy zot, wat rald zy meenig woord
Vergeefs tot haar bederf: waar is haar zin gevloogen,
Dat zy geloofd te zien gevangen voor haare oogen
Een minnaar die haar min en zoet gevlei veracht,
En om haar yd'le waan en zotte minne lacht.
Stopt deez' verraders mond, en ſtopt voor hem uwe ooren,
Eer u de min verteerd; laat hem in wreedheid ſmooren.
Hy zoekt van my noch dienſt tot een gedachtenis:
Maar 'k zweer het tegendeel.

ZEVENDE TOONEEL.

MELIANE, CELIA, ELIANTE, CELIDAN.

MELIANE, *zacht tegens Celidan.*

Zeg zy myn zuſter is;
En noem my Klindor.

ELIAN-

ELIANTE.
Kan ik wel genoegen toonen
Aan u in deze ſtaat?

CELIDAN.
Mevrouw, wil my verſchoonen;
Deez' jonge ridder, die gy voor uwe oogen ziet,
Is de volmaakſte vrind van Celimant, die niet
Kan leeven zonder hem; hun liefde is niet te ſcheiden;
Dit is zyn zuſter.

ELIANTE.
Gy zyt welkom met u beiden.
,, O toverend gezigt!

MELIANE.
Onlukkig, onbekend,
Vervoegen we ons by u, om een gelukkig end.
Mevrouw, de hoop ons trooſt door uw volmaakte gaven,
Waar van de faam getuigt; uw deugd blyft onbegraaven,
En blinkt gelyk de zon; ik dank hier voor de goôn!
Wiens gunſt ons herwaards dreef, om al ons leed, en hoôn
Door u te weeren; en om langer niet te prangen
Ons lyden, en geduld; maar wel door u te ontfangen
Geluk voor ongeluk, voor droefheid heil en vreugd;
Waar door dat bloeid en groend het dorre van ons jeugd.
Zy hebben u geſchikt om wederom te droogen
Het droevig nat getraan van onze weenende oogen.
Wy zyn van ſchreijen moê, van klaagen afgemat;
En komen hier by u om zilver, goud, noch ſchat,
Maar om uw milde gunſt die niemand laat verlegen.
Wie u demoedig zoekt heeft trooſt van u verkreegen.
Onwaardig ik aanſchouw uw ſchoonheid, en beken
Dat hier af de oorzaak is myn zuſter, die ik ben
Hier voor gehoorzaamheid en trouwe dienſten ſchuldig:
En zy verhoopt als ik uw liefden zorrigvuldig.

ELIANTE.
O gaven ongemeen!

MELIANE *tegens Celidan.*
,, Ben ik geen hoveling?

ELIANTE.
,, 'K voel in een oogenblik in my verandering.
,, De zoete min verdryft de gramſchap uit myn zinnen.
Door u zal Celimant by my genade winnen;

Maar

Maar roemd niet al te vroeg; het droevig ongeluk
Het bly geluk beloerd met lyden, haat en druk.

CELIA.

Mevrouw, het hart my dwingd om antwoord u te geeven!
Maar, ach! myn ziel beklemd, de vreeze doet my beeven.
Ik zorg men ons vervolgd.

ELIANTE.

Laat vaaren deze zorg.
Myn huis, myn hof, myn magt zal weezen uwe borg.
Kom, volg my, 'k zal u haast verlossen van uw vreezen.

ACHTSTE TOONEEL.

PALAMEDES, CELIDAN.

PALAMEDES, *Celidan te rug trekkende in't weggaan.*

EI! zeg my, Celidan, heeft Meliaan' haar weezen
In 't veinzen wel getoond?

CELIDAN.

Te wonderlyke wel.
Ik kan 't niet zeggen hoe bedekt zy speeld haar spel.
Zy heeft my zelf verblind, schoon 'k haar zag voor myne oogen;
Had ik haar niet gekend, ik was al meê bedrogen
Geweest; deez' prooi zalze u ontzetten, Eliant
Zal Klindor kiezen in de plaats van Celimant.

PALAMEDES.

Indien 't de hemel wil, ik zalz' haar willig geeven;
Daar door zo word de min van Eliant verdreeven?
Die zy zo reukeloos onnut te mywaards draagt.

CELIDAN.

Zy heeft met haar gebragt een wakk're jonge maagd,
Die zy haar zuster noemd.

PALAMEDES.

Hier hoop ik uit zal broeden
Een wonder vremd geval, 't geen strekken zal ten goeden
Van haar, en onze min; daar komt myn Meliaan:
Gaat gy naar Eliant, en zie hoe 't daar mag gaan.

NEGENDE TOONEEL.

PALAMEDES, MELIANE.

PALAMEDES.

MYn ziel trekt naar uw ziel, en kan niet langer wachten,
Myn lieve koningin, indien dat uw gedachten

Ver-

Verbranden door de min, zo fel gelyk de myn;
Zo toont het met een kus, en laat dit kussen zyn
Een teken dat de vlam u teerd als my van binnen,
Om zo in eenen brand te smelten onze zinnen;
Waar door wy brengen het verholen aan den dag.

MELIANE.
Bedwing uw losse tong, stil of ons iemand zag.

PALAMEDES.
De spoorlooze Eliante is het gezigt beneveld,
Zy kan 't niet zien, myn lief.

MELIANE.
Gy raaskalt, en gy reveld.
Ook past my dat onthaal niet wel in dit gewaad.

PALAMEDES.
Gy zyt hier niet bekend, weest onbeschroomd, en laat
De bloote schaamte en vrees. . . .

MELIANE.
Dat ik bekend mogt weezen,
Zo hoefde ik u als een verraader niet te vreezen.
Ik heb een vremde maagd met my hier meê gebrogt,
Die heeft myn zin gevoerd in kwaaden achterdocht.
Zy heeft aan my uw min ontdekt, doch 'k zal u eeren
Om reden, alzo lang ik ben in deze kleêren.

PALAMEDES.
Van wie is 't dat gy spreekt?

MELIANE.
'K spreek van een schoone maagd.

PALAMEDES.
Een maagd die my bemind?

MELIANE.
Een maagd die u behaagd.

PALAMEDES.
Daar is voor my geen maagd dan gy alleen gebooren.

MELIANE.
Indien het u geliefd, gy zultze zien en hooren.

PALAMEDES.
Ja dat geliefd my wel, met yver ik verlang
Te zien dit zoet gezigt.

MELIANE.
Benaaudheid maakt u bang.

PA-

PALAMEDES.

Geen logentaal brengt ooit een vry gemoed aan 't suffen.

MELIANE.

Wanneer zy komt wilt haar niet schelden noch verbluffen.
Noch zeg niet wie ik ben

PALAMEDES.

Dat zweer ik by de goôn.

MELIANE.

Mag ik daar vast op gaan?

PALAMEDES.

Dit ben ik niet gewoon
Dat gy myn woord mistrouwd.

MELIANE.

'T vertrouwen is ten ende
Nu ik een ander ken, die gy voor my lang kende.
Uw aanzigt krygt een bloos, de schaamte uw hart ontdekt.

PALAMEDES.

Ik kan dit niet verstaan, ik weet niet of gy gekt,
Dan of het errenst is: hoe zal ik dit verzinnen?

MELIANE.

Gy zultze zien die gy met aangeboore minne
Zelfs in uw eige stad beminden als uw ziel.
Die is.....

PALAMEDES.

Maar wie?

MELIANE.

Die is....

PALAMEDES.

Myn jonkheid nooit verviel
Zo ver door losse min. geen maagd haar toverlonken
En hebben ooit dit hart door liefde doen ontvonken,
Als gy alleen, en dat is u genoeg bekend.
Ik acht geen yd'le vrouw die dol haar zelven schend.

MELIANE.

Haar schort geen dolheid, noch geen wufte ydelheden,
Maar 't geen zy spreekt, dat is gegrond op vaste reden.
Ik ben verzekerd alzo haast als gyze ziet,
Dat zy van u terstond uit liefde een kus geniet.

PALAMEDES.

Dat zweer ik u van neen.

ME-

MELIANE.

Vertoef, ik zalze haalen;
Maar zie, daar komt zy zelf vol aangenaame ſtraalen.
Kom, ſchoone, kom, omhels die geen die gy bemind.

TIENDE TOONEEL.

PALAMEDES, MELIANE, CELIA.

CELIA.

GEkt Klindor, wat zal 't zyn?

MELIANE.

Zie wie dat gy hier vind.

CELIA.

Myn broeder Palameed', is 't waarheid, of is 't logen?

PALAMEDES.

Myn zuſter Celia, ach! word ik ook bedrogen,
Door ſpook, of tovery?

CELIA.

Myn hart dat keerd zich om
Van vreugd nu ik u zie.

PALAMEDES.

O zuſter, wellekom!

CELIA.

O onverwacht geluk! dacht ik u hier te aanſchouwen!
Waar hebt gy u dus lang verſteeken en gehouwen?

PALAMEDES.

'K ben heen en weêr gezold door noodlots wind en ſtroom,
Tot hier, gelyk gy ziet.

CELIA.

Dit ſchynt voor my wel droom.
De blydſchap roerd myn ziel dat ik niet kan bedaaren.

PALAMEDES.

Hoe komt gy hier verzeild?

CELIA.

'T geluk is my ontvaaren;
Myn hoop is afgeknot, 'k dryf roereloos te land.

PALAMEDES.

Wie bragt u hier, ei! zeg?

CELIA.

Ach! broeder, ach! ik kan 't
U tegenwoordig niet ontdekken, noch verhaalen

Wat my al is ontmoet.

MELIANE.

'K weet van haar droevig dwaalen,
En van het onweêr dat haar dreef op deze kuſt.

CELIA, *omhelzende Meliane.*

Ach! zoete Klindor, zwyg.

PALAMEDES.

Zacht, zuſter, toom uw luſt,
Zo gy in minnevuur doet Klindors boezem blaaken,
Val ik in minnenyd.

CELIA.

Kan dit u nydig maaken,
Dat ik hem vrindſchap toon, die 't aan my heeft getoond.

PALAMEDES.

Die vrindſchap loopt te hoog.

CELIA.

Neen! nooit kan zyn beloond
De deugd en dienſt, die my van Klindor is beweezen.
Zyn eedelmoedigheid kan geenzins zyn volprezen.
Hy 's de oorzaak dat myn luſt, myn roem, en ook myn eer
My niet benomen is; ja broeder, ja, ik zweer
Dat hy in alles zich zo eerlyk heeft gedragen.
Hy 's waard te zyn bemind.

PALAMEDES.

Ik ſchep in hem behaagen.
Kom hier, dat ik u kus.

MELIANE *ſtil tegens Palamedes.*

„ Maak my noch niet bekend.

PALAMEDES.

„ O neen! 't is noch geen tyd.

CELIA.

Dit ben ik niet gewend;
En 'k heb het nooit gezien dat mannen mannen kuſſen.

PALAMEDES.

Gy zoud uw liefdensbrand veel liever willen bluſſen
In 't kuſſen van Oront, dien loffelyken held.

CELIA.

Ach! noemt gy my Oront, zyn naam myn ziel ontſteld.
Ik voel het kille bloed door al myn ad'ren trekken.
Kom binnen, 'k zal aan u myn min eens reis ontdekken.

Einde van het vierde Bedryf.

VYFDE BEDRYF.

EERSTE TOONEEL.

ELIANTE, CELIA.

ELIANTE.

HElaas! wat gaat my aan, myn heftig hart wil ſcheuren,
Kund ge uit myne oogen myne elenden niet beſpeuren?

CELIA.

Mevrouw, dat waar my kunſt.

ELIANTE.

Is 't mooglyk dat gy niet
Myn zuchten kund verſtaan, en myne kwelling ziet.

CELIA.

Mevrouw, zo gy niet meld de zin van uw gedachten,
Zo kan ik de oorzaak niet begrypen van uw klagten.
En als ik die al weet, en dat gy my verkoos
Tot uwe dienares, myn dienſt is krachteloos,
En onbekwaam om u te helpen uit uw klaagen.

ELIANTE.

Gy kund, indien gy wilt, myn droeve ſtand verjaagen,
En heffen weêr om hoog myn neêrgeſlagen moed.

CELIA.

Wat deerd u, wyze vrouw?

ELIANTE.

Ramp, onluſt, tegenſpoed.
Kund gy dit niet verſtaan.

CELIA.

Mevrouw, ik kan niet weeten
Wat kwaal dat uw gemoed gevat heeft, of bezeeten,
Door dien gy daagelyks in vrolykheid en ruſt
In 't luſthof van vermaak uw luſtig hart verluſt.

ELIANTE.

Kan het de Zuſter niet begrypen zonder ſpreeken,
Moet het de Broeder zyn ontdekt met minlyk ſmeeken?
Zo haaſt dit Klindor hoort, die zal uit myn beſluit
Verſtaan, en vatten wat myn ongeduld beduid.

CELIA.

O Goden! ik verſta 't.

ELIANTE.

Ik kan niet langer zwygen.

Myn hart zou barsten zo 't geen aamtocht kwam te krygen.
Dus openbaar ik u 't geen in deez' boezem steekt;
En bid dat gy voor my aan uwe broeder smeekt,
Om lieve wedermin; uw smeeken kan behoeden
Zyn stuurs onthaal, en zyn afkeerig minnewoeden.
Gy kend zyn hart en ziel, zyn zinnen en verstand;
En kund, ô Celia! versmooren deze brand,
Die my inwendig blaakt; wil prenten in zyn zinnen,
Hoe dat een minnaares kan kwynen door het minnen.
Bedrieg zyne oogen, maak myn schoonheid eens zo schoon,
Ja, dat ik eertyds heb vervoerd door min de goôn.

CELIA.

Mevrouw, gy zegt veel meêr als ik zal konnen zeggen.

ELIANTE.

Daar komt hy, ik ga heen, wil wel uw woord beleggen.

TWEDE TOONEEL.

CELIA, MELIANE.

CELIA.

BOuw Venus een Altaar, ô Klindor! offer brand,
Zy maakt u door de min de grootste van het land.

MELIANE.

Het geen ik van u hoor heb ik lang moeten hooren,
En het is van myn jeugd my minlyk aangebooren,
De zoete min heeft lang met zoetheid my vermaakt,
Dat my deez' zoetigheid nu wrang en bitter smaakt.
Maar de allerzoetste lonk heeft op my geen vermoogen,
Wanneer zy niet en straald uit Palamedes oogen.
Dat zweer ik u, mevrouw.

CELIA.

Weet Klindor hier niet van,
Zo hou ik u voortaan voor geen rechtschapen man.

MELIANE.

En evenwel moet ik u zeggen dat de maagden,
En jonge juffers nooit myn byzyn zich beklaagden.
'K heb nimmermeer van haar ontfangen spyt noch smaad,
Maar lieffelyk gelonk, omhelzing, zoete praat;
Zy hebben my geëerd meêr als ik haar ooit eerden,
En schonken my veel meêr als ik van haar begeerden.
Maar zeg my, Celia, zeg, zonder dat ge boert,
Kund gy my wel bezien zonder u 't hart ontroerd?

CELIA.

Hoe ydel is zyn waan: gy zult wat anders vinden
In Eliantes min, die zoekt door trouw te binden
Met liefdens vaste knoop haar hart, en 't uw aan een.
Zy mind u, Klindor, met een min meêr als gemeen.
Gy zult gelukkig zyn zo gy my wilt gelooven.

MELIANE.

Zoude ik het blind geluk lichtvaardig ſtellen boven
Myn eige voorzorg? neen! dat waar al te onbedacht,
Dat ik een volgden die my in een doolhof bragt,
Daar 'k ſteeds bleef in verward; het zou alleen my gelden:
En als het was te laat, en ik de min wou ſchelden
Bleef ik'er midden in. ô neen! ik volg de deugd.

CELIA.

Zo volg dan Eliant'; de deugd leefd in haar jeugd,
Waar op haar ſchoonheid roemd.

MELIANE.

Laat deze woorden ſmooren
In 't binnenſt van uw hart; 'k wil hier niet meêr van hooren.
Ik weet wel wie gy zyt, ik ken uw zacht gemoed,
En zoeten ommegang, doch 't is voor my als roed:
Ja ydel en onnut; ik weet wel dat haar' zinnen
Door my zyn aangeſtookt in 't vuur van loſſe minnen.
Doch zo zy liefde draagt, gelyk ik liefde draag,
Weet ik noch raad voor haare onguure minnevlaag.

CELIA.

Zy mind als gy de deugd.

MELIANE.

Zy mind ondeugdens luſten,
En kweekt in haar gemoed een wurm die nooit zal ruſten;
Ga, zeg haar, dat zy wykt van dit begonnen kwaad,
Eer ik haar heete min verkoel met ſchand en ſmaad.

CELIA.

Gy bralt als Phaön by de ſchoonſte jongelingen;
En haat de min, dat 's vremd.

MELIANE.

Geen min zal my bedwingen;
En evenwel ik min, doch buiten mins gebied.

CELIA.

Voor my, ik heb gedaan, doch 'k wenſch dat my geſchied
Deeze eer, dat gy haar ſpreekt, hoe ik u heb geſprooken,

Eer zy haar inbeeld dat het aan my heeft ontbrooken.

MELIANE.

Mevrouw, voorwaar gy droomd.

DARDE TOONEEL.

ORONTES, CELIA, MELIANE.

ORONTES.

„ IK zie myn Celia.
„ O aangenaam gezigt!

CELIA.

Ik vrees voor ongenaâ
Van Eliante; ei! ga, laat my deze eer verwerven,
Zo merk ik uwe gunst.

ORONTES.

„ Deez' woorden die doorkerven
„ Myn hart, myn lyf, myn ziel; het zien maakt my ontzind.

MELIANE.

Mevrouw, ik neem het aan.

CELIA.

Sla het niet in de wind.

MELIANE.

'K onthouw het met deez' kus.

VIERDE TOONEEL.

CELIA, ORONTES.

ORONTES.

'K Zweer by de magt der goden,
Die kus, ô valsche vrouw, zal deez' verraader dooden:

CELIA.

O hemel! wat een vreugd, ik myne Orontes zie.
Myn ziel, weeſt wellekom!

ORONTES.

Sta van my af, en vliê:
'K wou dat ik nimmer u gezien had noch gevonden.

CELIA.

Wel hoe dus omgekeerd?

ORONTES.

O! valsch hart, ongebonden.

CELIA.

Wat deerd u, ach! wat is 't?

ORONTES.

Durft gy voor myn gezigt
Vergeeten, my ten trots, uw eer, uw eed, en pligt?

CELIA.

Orontes, wel hoe dus?

ORONTES.

Durft gy voor my verkiezen
Oneerelyke min, en ſchaamteloos verliezen
Onkuiſch in 't openbaar uw faam daar gy op roemd?
Vervloekte toveres, die waardig zyt gedoemd
Tot de allerwreedſte ſtraf; wat logens zultge vinden,
Om uit dit warrig ſnoer u zelve weêr te ontwinden?
Nu denkt gy dit bedryf te brengen uit myn zin:
Maar neen! het is te laat, 'k verfoey uw valſche min.
Uw lippen zyn noch nat van 't kuſſen, en uw handen
Zyn van zyn handen vuil beſmet: ô ſmaad! ô ſchanden!
Ga, ga, ei ga! en draag uw jonge minnaar op
Uw nieuwe minneluſt, geef uw Oront de ſchop,
Die hem om uwent wil zo dapper heeft gedraagen.

CELIA.

Waar in heb ik miſdaan? waar kon ik u mishaagen?

ORONTES.

Vraagt gy dit, ſnoode, 'k zweer gy zult dit niet ontvliên:
Het is my niet verhaald; 'k hebt zelf gehoord, gezien
Uw doen, en vuile praat, oneerbaar, ongeregeld;
Zo heeft hy u omhelſt, en zyne min bezegeld
Met een vervloekte kus. ſpreekt, trouwelooze, ſpreekt,
Spreekt, en ontdekt het geen dat in uw boezem ſteekt.

CELIA.

'K verſta dit raazen niet, zeg wat gy hebt te zeggen,
Op dat ik my verweer.

ORONTES.

Hoor, al uw wederleggen
Heeft hier geen plaats by my.

CELIA.

Ei! zie wie dat u ſmeekt,
Alleen maar om gehoor.

ORONTES.

Ik wil niet dat gy ſpreekt.

CELIA.

O hemel! ſta my by, u roep ik tot getuigen.

VYFDE TOONEEL.

ORONTES *alleen.*

IK zal gelyk een kind dien laffen bloed doen buigen;
Zo haaſt hy my genaakt, genaakt zyne ondergang.
Dan mag zy naar zyn dood hem kuſſen al zo lang
Als haar gemoed gevoeld waarom hy leit verſlagen.
Daar komt vrouw Eliant.

ZESDE TOONEEL.

ELIANTE, ORONTES.

ELIANTE.

Hebt gy naar u behaagen
Uw Celia gezien? hoe zyt gy zo ontſteld?
Wat is'er, heer Oront? het ſchynt dat gy u kweld.
Gy hebt door myne hulp nu wederom verkreegen
Uw minnares; wat 's dit?

ORONTES.

Daar 's my niet aan geleegen,
Door dien de zuſter mind haar broeder, 't is te ſnood.

ELIANTE.

Dit is zy ſchuldig, en de liefde die vergroot
Wanneer als eige bloed doet bloedverwantſchap groeijen,
En doet oprechte liefd' zo door de liefde bloeijen.

ORONTES.

Maar wie draagt meerder liefde, een zuſter of een broêr?

ELIANTE.

'K meen beiden evenveel.

ORONTES.

Mevrouw, ik my ontroer,
Als ik om Klindor denk; hy heeft door min veroverd
De valſche Celia, zy hem weêrom betoverd,
En zyn in 't minnen eens; zy mind hem als haar man.

ELIANTE.

Haar broeder?

ORONTES.

Ja, mevrouw, neem dit voor waarheid an.
Zy hebben met bedrog en ſchyndeugd u bedrogen,

Om onder deze naam, en opgepronkte logen
Te veiliger hun brand te koelen naar hun luſt;
Hy heeft haar trouw beloofd, en haar daar op gekuſt.

ELIANTE.

Wat zegt gy! Celia is die door trouw verbonden
Aan Klindor?

ORONTES.

Ja, mevrouw.

ELIANTE *ter zyden.*

„ En ik heb haar gezonden
„ Tot voorſpraak, om aan hem op te offeren myn min.
„ Ach! wat heb ik gedaan? ô looze vyandin!
„ 'K heb als een bloedvrindin u in myn huis ontfangen,
„ En gaat gy tegens my met averechtſe gangen?
Dat moet gewrooken zyn kom, heer Orontes, 'k zweer,
Dat ik verzorgen zal uw recht, en ook myn eer.
'K zal maaken dat men ziet aan dezen onbekende,
Hoe teder dat het is een eed'le ziel te ſchenden.

ZEVENDE TOONEEL.

ELIANTE, ORONTES, PALAMEDES.

ELIANTE.

MAar, zacht, daar komt'er een van dezen lichten hoop;
Geveinſde, is nu 't verſtand weêr zoek en op de loop?
Ging Celia door u aan Klindor zich verbinden?
Hebt gy dit zo geklaard, 'k zweer dat ik u zal vinden.

PALAMEDES.

Mevrouw, wel wat is dit? bezaadig u, ik weet
Zy Klindors zuſter is.

ORONTES.

En weid niet al te breed,
Heer Celimant, eer gy verdwaald in twyff'lend weeten;
Ik weet haar Broeder die is Palameed' geheeten.

PALAMEDES.

Daar gy my laaſt van ſpraakt?

ORONTES.

O ja, die zelfden is 't.

PALAMEDES.

Is 't mooglyk, hemel! ach! met wat een ſchrand're liſt
Is dit voor my geheelt door Klindors zoete woorden.

ELIANTE.

Haar minnekoozery Orontes zag en hoorden.

ORONTES.

Ja, 'k heb gehoord, gezien, hun blind en geil vermaak.
Ik zal met koelen moed haar ſtraffen, en met wraak
Vervolgen Palameed', tot ik hem heb gevonden:
'K zal hem doen voelen hoe zyn zuſter heeft geſchonden.
Haar dier gezwooren trouw, en ſtooten hem ter neêr
Tot zyner zuſters ſchand, en myner zuſters eer.

PALAMEDES.

Myn heer, ik weet niet wie 't beſt van uw beide maakte,
Hy uwe zuſter, en gy weêr zyn zuſter ſchaakte.

ORONTES.

Wat reden dwingen u zyn misdaad voor te ſtaan?

PALAMEDES.

Om dat gy hebt aan hem het zelfde leed gedaan.
Maar, wyl my al dit werk op 't zekerſte bewuſt is,
Zal ik niet ruſten voor myn heer hier in geruſt is.
Ik weet dat Celia is zuiver, zonder ſchuld;
En Klindor die is vry van alles; toef, gy zult
Het hooren, 'k zalze hier voor uw gezigt doen koomen.

ACHSTE TOONEEL.

ORONTES, ELIANTE.

ORONTES.

INdien ik waar verleid door logens of door droomen,
Of dat my was verhaald het geen ik heb gezien,
Ik wachte noch iets goeds; maar nu kan 't niet geſchiên,
Door dien 't onmoog'lyk is voor haar iets in te brengen.

ELIANTE.

Hy zal de logentaal met ſchyn van waarheid mengen.
'T is damp en yd'le wind dat deze blaaskaak kweld,
Wacht daar niet na, ô neen! vaar voort, om met geweld
Te dempen deze wel; 'k zou hen niet hooren ſpreeken,
Maar wreek u, nu gy hebt gelegentheid tot wreeken.
Denk dat gy met uw wraak myn hoon, en laſter wreekt.
Daar komt hy, treê maar toe, en deze ſchelm doorſteekt,
Zo mag haar Celia in 't koude bloed verkoelen.

NE-

NEGENDE TOONEEL.

ORONTES, MELIANE, ELIANTE.

ORONTES *tegens* MELIANE.

VErvloekte minnaar, nu zal ik u doen gevoelen
Myn wraak dien ik volbreng door 't nad'ren van uw dood.

MELIANE.

Ach! Palamedes, help! ach! help! ik ben in nood.

ORONTES.

Indien dat het geluk my zo veel gunst wou geeven,
Dat hy by u verscheen, 'k zweer dat hy zou het leeven
Hier laaten nevens u.

MELIANE.

Komt Palamedes niet
Tot myn behoudenis, zo sterf ik vol verdriet.
't Zy my Oront ontzet.

ORONTES.

Die zal u haast ontzetten
Door 't braaken van uw ziel.

MELIANE.

Zo moet ik het beletten.
Ach! broêr Orontes, ach! ik bid u ziet my aan.
Hier staat voor uw gezigt uw zuster Meliaan.

ORONTES.

Myn zuster Meliaan? zy is 't! ik ben bedrogen,
O zuster! door dit kleed.

MELIANE.

Ter aarde neêr gebogen
Bid ik om broeders gunst.

ORONTES.

Beminde zuster, ryst.
Ik ben die eer niet waard die gy aan my bewyst.

ELIANTE.

Dit 's buiten myn begrip; ik trede een weinig nader,
Hoe! dut, Orontes, en omhelst hy deez' verrader?
O Hemel! wat zal 't zyn! zyn hard gemoed word week,
Dus vorder ik de straf.

ORONTES.

Hou op! gun dat ik spreek.
Dit is myn zuster, die, door liefden aangedreeven.

Tot

Tot hier toe is vervoerd.

ELIANTE.

Ik ſchrik; myn leden beeven,
Is dit uw zuſter? ach! waar berg ik my van ſchaamt'?
Ik heb aan haar getoond het geen my niet betaamd.

MELIANE.

Ik heb uw gunſt geproefd; die nooit kan zyn volpreezen.

ELIANTE.

Gy hebt u zelf gebragt in prykel en in vreezen.
't Is wonder, dat ge uw naam niet eer bragt aan den dag.
Waarom dus lang geveinſd?

MELIANE.

Alleen door uw ontzag,
Roemwaarde vrouw, heb ik my zelve ſtil gehouwen,
Zo lang het mooglyk waar.

ELIANTE.

Nu moogt gy ons vertrouwen
Al 't geen u leid op 't hart.

ORONTES.

Hoe komt gy in dit kleed?
Heeft Palamedes u verlaaten, zonder weet,
Of kennis u te doen waar dat hy is vervlogen,
En dat gy hem dus zoekt?

MELIANE.

Hy ſtond flus voor uwe oogen.

ORONTES.

Ik ken hem niet, doch heb vol wraakluſt hem gezocht
Te dooden tot uw eer.

MELIANE.

Te los, en onbedocht
Was uw beleid en daad. Lof zy aan u, ô Goden!
Die ons dus hebt bewaard; luſt u hem noch te dooden,
Zo dood dan Celimant; zo is uw wraak ten end.

ORONTES.

Hoe, zuſter, Celimant en heeft u niet geſchend,
Noch uit ons huis vervoerd.

MELIANE.

Ik kan 't niet meêr verbloemen,
't Is Palamedes, die hem Celimant laat noemen.

ORONTES.

Is Palamedes naam in Celimant verkeerd,

Zo

Zo heb ik Palameed' onwetende geëerd,
En als een broeder hem bejegend, en gesprooken.

ELIANTE.

't Is wonder 't geen ik hoor; wat baard het minnespooken
Al vremde tovery, wanneer bedekte min
Moet luist'ren naar de wet van Cipris koningin.

ORONTES.

Daar 's Palamedes zelf. verschuil u, om te jaagen
Hem in een doodsche vrees.

TIENDE TOONEEL.

PALAMEDES, CELIA, ELIANTE, ORONTES.

PALAMEDES.

'K wil hy u zal behaagen,
En vrindelyk omhelst.

CELIA.

Zyn tooren is te heet.
Hy zoekt vol minnenyd myn onheil, en myn leed.
Gy zult zyn wreed gemoed tot geen genaâ beweegen.
Helaas! wat gaat my aan!

ORONTES.

Zy zucht, en is verleegen.

PALAMEDES.

Hier kom ik, heer Oront, en stel myn ziel te pand,
Indien ik niet bewys, dat Celia geen schand
Met Klindor heeft begaan door geile minnevonken.

ORONTES.

'K weet Celimant dat u de hemel heeft geschonken
Een geest vol wysheid, en daar by welsprekendheid.
Maar het is vruchteloos of gy voor Klindor pleit.
Ik heb met dit geweêr zyn leevens draad gekurven.

PALAMEDES.

Wat zegt gy, is hy dood?

ORONTES.

Ja, als een schelm gesturven.
Ik zag nooit laffer bloed die minder moed bewees.
Ik dacht, wanneer hy sturf, deez' jonge sterft van vrees.

ELIANTE.

Hy heeft verdiende loon, de dood die was hy schuldig.

PA-

PALAMEDES.

Ik ſchrik van 't geen ik hoor; ô goôn! maak my geduldig
Eer ik door ongeduld raak raazende in het graf.

ORONTES.

Hoe! gaat u Klindor aan.

ELIANTE.

'T ſchynt hem mishaagd de ſtraf.

PALAMEDES.

Ik ſta gelyk bedwelmd, waar heen zal ik my keeren,
Dit vuur hebt gy geſtookt, vergiftige megeere,
Uw wreede wreedheid hem tot deze doodſlag bragt,
Gy hebt zyn hart en ziel geſterkt met duivels kracht;
Gy hebt het moordgeweer hem in de hand gewrongen,
En tot deez' moordery met duivels liſt gedwongen.
Maar gy, Orontes, zult noch door benaauwdheid voort
Vervallen in elend, om dat gy hebt vermoord
Uw eige zuſter.

ELIANTE.

Hoe! wat zuſter? uw gedachten
Zyn weder zinneloos, uw zotheid wy niet achten.

PALAMEDES.

Wie zoud gy achten die uw eigen eer veracht
Met onrecht voor te ſtaan.

ORONTES.

Ik heb myn recht volbragt,
En triomfeer, nu ik myn vyand heb verſlagen.

PALAMEDES.

Het is uw zuſter, ſchelm, waar moogt gy roem op draagen.

ORONTES.

Uw ſchelden word verſchoont zo lang uw dolheid duurd.

CELIA.

Ach! of dit waarheid waar!

PALAMEDES.

Zy heeft de dood bezuurd,
Onnozel als een lam door een verwoede broeder,
Die aan haar was verpligt tot voorſpraak en behoeder.
En kon uw zuſters galm niet dwingen uw gemoed?
Zaagt gy haar zuiver bloed, en zonder dat uw bloed
Ontroerden of ontſprong; ô gruw'lyk bloed vergieten!
Vervloekte moordenaar, nooit zult gy ruſt genieten,
My dunkt ik hoor alreeds haar ſchreijen en gezucht,

Dat

Dat u zal volgen, waar gy gaat, verſchuild, of vlugt.
Zie daar, bloeddorſtigen, daar komt haar ſchaduw zweeven,
Om in myn flaauw gemoed een nieuwe kracht te geeven.
O eed'le ſchim! ik zoek het geen dat gy verzoekt,
Dat is het leeven van deez' moordenaars vervloekt.

ORONTES.

Vrind, Celimant, bedaard.

ELFDE TOONEEL.

MELIANE, PALAMEDES, ELIANTE, CELIA, ORONTES.

MELIANE.

Hoor Meliane ſpreeken.
Verſchoon dit zoet bedrog; myn broeder zocht een teken
Hoe gy u naar myn dood zoud draagen, hierom hy
Wou toetzen uw gemoed door deez' bedriegery.
Bedaar, en zie my aan.

PALAMEDES.

Helaas! myn leden beeven!
Bekoorelyke vrouw, uw leeven is myn leeven.
Ik ſturf indien gy waart geſturven; koud en nat
Myn haaren zyn van zweet, zo wierd ik aangevat
Zo dra ik kwam de dood van Meliaan te hooren.

CELIA.

Hoe, is dit Meliaan, wat vreugd komt ons te vooren.
Ach! myn Orontes, ach! hoe los zyt gy verleid!
Nu ziet gy het bedrog, en myne onnozelheid.

ELIANTE.

Hoe ongeveinſd betoond oprechte min meêdoogen.

ORONTES.

Heer broeder Palameed', nu hebt gy het vermoogen
Van liefdens ſtarken kracht door deze liſt beproefd,
Verſchoon my, zo 'k uw hart heb al te zeer bedroefd.
Wy dachten niet dat het zo diep uw ziel zou drukken.

PALAMEDES.

Dat onweêr is voor by, myn droevige ongelukken
Verdwynen door de glans van deze nieuwe zon;
'T geen ik verloôr, ik weêr door Meliane won:
Myn geeſt vind zich vernoegd, dus, broeder, weeſt te vreden.

Ik zal in eeuwigheid niet denken op 't voorleden.
O neen! ik 't vinnig vuur van wraak en tooren blusch;
En hier op ik myn lief, uw lieve zuster, kus;
Kust gy myn zuster ook, ik weet zy zal vergeeten
Door liefde 't geen gy haar onweetend hebt verweeten.

ORONTES.

Ik zie u aan met schaamte, eerwaarde Celia;
'K verzoek met deze kus uw weêrliefde en genaâ.

CELIA.

Myn liefde nimmer week, noch goedheid, noch genaden,
Ik heb u nooit versmaad schoon dat gy my versmaaden.

ELIANTE.

O, onverwachte min, wat zyt gy ongemeen!

PALAMEDES.

Mevrouw, uw goede zorg en trouwheid, is alleen
Ook de oorzaak dat ons wensch zo heerlyk komt te slagen;
Wy zyn u schuldig om te dienen al de dagen
Ons leevens, en daar by op te off'ren u ons hart
Met alle dankbaarheid; door u komt onze smart,
En jammer tot een eind. wy voor u nederknielen
En roemen uwe deugd.

ELIANTE.

Rys op, verleege zielen,
En haal uw aazem op; schep moed een lieve lucht
Met blydschap u ontmoet, om ramp en ongenucht
Van u te dryven, al het geen gy hebt genooten
Van my, heeft nimmer my verhinderd noch verdrooten,
Alzo ik heb geëerd Klindor en Celimant;
Gy hebt u zelf te kort gestrikt met liefdens band:
Had gy die eer ontknoopt eer was u last ontbonden.

PALAMEDES.

Gezegend is het uur toen wy uw huis eerst vonden.
'K wensch dat het groey, en bloey in eer die nooit verslenst.

ORONTES.

Ik wensch ook al het geen dat Palamedes wenscht.

ELIANTE.

Kom, laat ons binnen gaan, en deze vreemde zaaken
Die hier geschiet zyn aan myn broeder kenbaar maaken.

Einde van het vyfde en laatste Bedryf.

